БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 129 (13445)
1971 оной июниин 2, среда

Сэн 2 мүнгэн

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДОРЮУН АЛХАМ

…ҺУНГАЛТЫН УРДА ТЭЭХИ ОЙЛГУУЛАМЖЫН ХҮДЭЛМЭРИДЭ — …ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

…үнгэрхэ бүри һунгалтын үдэр — июниин 13 улам ойртоно. …Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй, аймагуудай, сельскэ, …поселково Соведүүдэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн …хүбүүд, басагад һунгагшадтаяа уулзажа, эрхэтэн түмэнэй …уулзалганууд хаа хаанагүй боложо байна. Эмхитэй һайнаар һунгал… хэрэгтэ шухала бэлэдхэл дахин дахин шалгагдажа, али нэгэн … элирүүлэгдэбэл, усадхаха хэмжээн түргэн абтана. Хяагтын, … аймагуудта һунгалтада бэлэдхэл хэр зэргэ ябуулагданаб … республикымнай Верховно Соведэй Президиум һаяхан зэл… дээрэ зүбшэн хэлсээд, элирһэн зарим дутуу дундануу… усадхахыень тэндэхи аймгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэрые уял… Тобшоор хэлэхэдэ, болохоёо байгаа һунгалтада бэлэдхэл …үедөө оробо. Мүнөө илангаяа ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри …өөр дэлгэрүүлхэ, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүү… кандидадуудай түлөө ойлгууламжын хүдэлмэри тодорхой …ябуулха тон шухала.

… XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэе… түлөө совет арад хэзээ хэзээнэйхиһээ үүсхэл ехэтэйгээр, ажалай …тическэ ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлнэ. Совет ажалшадай урда …ибиһан асари ехэ зорилгые гүнзэгыгөөр ойлгуулха гээшэ агита… политинформаторнуудай, бүхы партийна организацинуудай тү… уялга мүн. Энэ талаар диилэнхи олонхи газарта ехэ… гаргагдажа, партийно-политическэ хүдэлмэриин удха нилээд …гдэжэ, һонирхолтой болгогдожо, зоной дунда ойлгууламжын …ябуулгын элдэб олон түхэл маяг, онол аргануудые үргэнөөр хэ… болоо. Һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ ябуулагдажа байһан нии…скэ хүдэлмэриин үндэһэ һуури улам үргэдхэгдөө. Һунгуулиин …дэ агитпункт нээгдээ, олонхи газарта һунгагшадай клуб эм…

…, Яруунын аймагай «Победа» колхоздохи түб тосхоной …галтын урда тээхи ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр, … зохидоор эмхидхэгдэнэ. Партиин XXIV съездын материалнуу… интеллигенциин түлөөлэгшэд лекцинүүдые эртээнһээ ха… түсэбэй ёһоор уншана. Совет демократи, манай гүрэнэй һун… тухай хөөрэлдөөнүүд гансашье колхозой түбтэ бэшэ, мүн …, гүүртэнүүдтэ үнгэргэгдэнэ. Һаяхан залуу һунгагшадта зо… асуудал, харюугай үдэшэ тэндэхи дунда һургуулиин багша… эмхидхэгдээ. Колхозой хоёрдохи бригадын түб тосхон Хан…гуулиин участогай дэргэдэхи агиптункт олон һонирхолтой …улгануудые эмхидхэнэ. Мүн колхозой түбһөө холо Маарагтада …хогдоһон һү һаалиин фермэдэ һунгагшадай улаан булан нээг… ород, буряад хэлэн дээрэ совет демократи, һунгалта тухай …, депутадта кандидадуудай намтарнууд, партиин XXIV материалнууд суглуулагдажа табигданхай. Фермэ дээрэхи партий… һунгагшадай булангай хүдэлмэриин түлөө харюусана. Һаа…шадай социалис мүрысөөе эмхидхэн, һунгалтын хүндэлэлдэ аба…үүлэгдэһэн уялгануудыень амжалтатайгаар дүүргүүлхын тула… оролдолго гаргана. Энэ мэтээр һунгагшадай бүгэдэнэйнь дунда …уламжын хүдэлмэри тодорхойгоор, аша нүлөө ехэтэйгээр …олдодог агитколлективүүдые, партийна организацинуудые, …гай зургаануудые, һунгуулиин комиссинуудые жэшээ болгон …жа болоно. Гэбэшье зарим газарта, тодорхойлон нэрлэбэл, …гдагша Хяагтын, Прибайкалиин аймагуудта һунгалтын урдахи …уламжын хүдэлмэри үшөө һанаһанда хүрэмэ үргэнөөр дэлгэ… гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна.

…партийна организацинуудай, тэдэнэй комитедүүдэй, агитколлективүүдэй, совет эмхи зургаануудай, һунгуулиин комиссинуудай шуха… хадаа һунгалтын урда тээхи политико-агитационно хүдэлмэ… үргэнөөр, улам гүнзэгыгөөр ябуулха хэрэг болоно. Ниитэ-полити… хүдэлмэриин баян дүй дүршэл, онол аргануудые, түрүү агитколлек… жэшээе дүүрэн хэрэглэхэ шухала.

…демократиин, оронноймнай хүн зоной агууехэ эрхэ, уялгануудай …лүүлэгдэжэ байһаниие тайлбарилан харуулха таатай саг—һун… Илангаяа мүнөө депутадта кандидадуудай һунгагшадтаяа … суглаануудые үндэр хэмжээндэ үнгэргэжэ, засаг зургаануудай … түмэнэй хоорондохи холбоо барисаа улам бэхижүүлхэ, нюта…удэй үүргэ, ажал ябуулга бүри эдэбхижүүлхэ хэрэгтэй.

…тын урда тээхи ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлэн, …гдэһэн кандидадуудтай һунгагшадые танилсуулхын тулада …удые эмхидхэхэ, хэблэлээр, радиогоор намтарнуудыень, дам… хамтаран хүдэлдэг, дүтэ танилаг нүхэдэйнь, этигэмжэтэ … хөөрөөнүүдые эмхидхэхэ, тиихэтэй хамта урдахи зарлалай Со… депутадуудай тоосоое шагнаха, Совет бүхэнэй ажал ябуулга гу… зорилгонууд тушаань тодорхойгоор хэлсэхэ, зүбшэхэ хэ…

…совет арад Коммунис партияа, түрэл засагаа тойрожо нягтаар … һунгалтые угтаха гэжэ бэлэдхэжэ байна. Коммунистнуудай …бэшэ хүнүүдэй бата бэхи нэгэдэлэй кандидадуудай—арадай …, басагадай түлөө үндэр дуугаа үгэхэдөө, һунгагшад манай …мунизм байгуулгын шэнэ алхамай, бүри ехэ илалтын түлөө … шадалаа элсүүлжэ байһанаа үшөө дахин элирхэйлэн харуулха

Обёос тарижа эхилбэ

…рэй совхозой механиза… эртын ороohото урга… тарилга 15 хоногой … дүүргэхэ гэһэн социалис …һан юм. Эдэнэр хэлэһэн … хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ … Майн 15-да шэниисын та… үүрээд байба.

…жэлдэ тус совхоз 200 … обёос, 250 гектарта зе… 50 гектарта кукуруза та… түсэбтэй. Энэ тарилгала …5-да эхилээ.

Түрүүшын хоер үдэрэй туршада совхоз бүхыдөө 365 гектарта обёос таряад байна.

— 3-дахи бригадын Григорий Афанасьевай хүтэлбэрилдэг агрегадай механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ һайнаар ажаллаа. Обеос тариха газар шииг нойтоор элбэг. Тиимэһээ үрэһэ хүрэнгэдэ хуряагдаха обеосоо тарижа үргэлжэлүүлхэбди,— гэжэ тус совхозой главна агроном П. И. Болонева хөөрэнэ.

Д. ДАМБИЕВ.

УЯЛГАЯА ШЭНЭЛБЭ

Элһэтэ гэжэ нютагта Хяагтын аймагай бүхы малшадай суглаан болобо.

Үйлэдбэриин управлениин начальник Б. Б. Базаров 1971 оной 1-дэхи кварталай дүнгүүд ба саашанхи зорилгонууд тухай элидхэл хээ.

Тус суглаан дээрээ малшад зунай дүрбэ һарын уялга абаа. Тиихэдэ 50 гаран һаалишадта үнэтэ бэлэг барюулагдаһан байна.

«Дружба» колхозой Энхэ-Талын комсомол-залуушуулһаа бүридэһэн һаалиин фермэ ВЛКСМ-эй Хяагтын райкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. Тэдэнэр үбэлэй үеын туршада 800 центнер һү тушааха уялгаяа 900 центнертэ хүргэһэн байна. Үнеэн бүриһөө 850—900 литр һү зунай дүрбэ һара соо һаахабди гэһэн шэнэ уялга һаалишад абаба.

Залуу малшад Бадмацу Дамбаева, Таня Цыремпилова болон бусад ажалдаа эрхим жэшээ харуулна.

Л. ПОПОВА,
ВЛКСМ-эй Хяагтын райкомой секретарь.

ПАРТИ БА АРАДАЙ БАТА НЭГЭДЭЛ

ХУРАМХААН

Аймагай центрэй предприяти, һургуули, ажахын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай түлөөлэгшэд Хурамхаанай соёлой байшанда олоороо сугларһан байна. Һунгалтын урда тээхи энэ суглаан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь **Ким Дамдинович Дагбаев** болон Хурамхаанай аймагай Соведэй депутадта кандидадууд — аймагай финансын таһагые даагша **Пётр Кирсанович Ефремов,** дотоодын хэрэгэй таһагай начальник **Бато-Мунко Сындеевич Батожапов,** «Бурятцелинстрой» трестын Хурамхаанай барилга-хабсаралгын гурбадахи управлениин начальник **Василий Александрович Петелин,** Хурамхаанай совхозой директор **Дансаран Цыденжапович Дондупов,** Хурамхаанай дунда һургуулиин директор **Бато Васильевич Самбуев,** Хурамхаанай барилга-хабсаралгын гурбадахи управлениин бетонщица, **Валентина Андреевна Погребняк,** шэрдэгшэ **Валентина Иннокентьевна Левина** гэгшэд һунгагшадтаяа уулзалга үнгэргэбэ.

Хурамхаанай һунгуулиин 94-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Ким Дамдинович Дагбаевай этигэмжэтэ нюур, Хурамхаанай дунда һургуулиин багша Д. Н. Нимаев трибунада гаража, кандидадай намтартай һунгагшадаа танилсуулха зуураа, һунгуулиин үдэр арадай кандидат К. Д. Дагбаевай түлөө нэгэ хүндэл адляар ерэжэ, дуугаа үгэхыень нэрьемэ альга ташалган доро уряалба.

Удаань үгэ хэлэһэн һунгагшад— Хурамхаанай барилга-хабсаралгын гурбадахи управлениин таһагые даагша П. В. Асалханов, Хурамхаанай совхозой главна агроном Ц. А. Нечкина, аймагай больницын врач, РСФСР-эй габьяата врач Ц. Б. Харпухаева, аймгүйсэдкомой инструктор Н. Е. Доржиев болон бусад шэнээр эмхидхэгдэһэн аймагаа болбосон түхэлтэй болгохо асуудалда депутадуудта кандидадуудай анхаралаа табижа ябахыень хүсэһэн байна.

Б. ДАРМАЕВ,
КПСС-эй райкомой секретарь.

УЛААН-ҮДЭ

Серовой нэрэмжэтэ соёлой байшан соо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн **Светлана Васильевна Клобуковатай** энэ шадарай һунгагшад уулзаба. Энэ уулзалгада мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Александр Сергеевич Сыренов** болон Улаан-Үдын горсоведэй, Советскэ райсоведэй депутадта кандидадууд байлсаа.

Депутадта кандидадтай уулзалгын суглаанай нээгдэхэдэ, депутадта кандидат нүхэр Клобуковагай этигэмжэтэ нюур В.Д. Смагин үгэ абажа, эндэ сугларагшадта арадай кандидат, ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой комсомол-залуушуулай бригадир, 23-тай комсомол басаган С. В. Клобуковагай намтар, ажал хэрэг тухайнь хөөрэбэ. Тиихэдээ Светлана Клобукова гансал заводой түрүү хүдэлмэришэн бэшэ, мүн ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг хүн юм. Тэрэ комсомолой организациин комитедэй, профсоюзай месткомой гэшүүн, коммунис ажалай ударник. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай медаляар шагнагданхай, мүн тэрэнэй оролдосотой бэрхэ ажалынь хүндэлэлэй грамотануудаар оло дахин тэмдэглэгдэнхэй гэжэ сугларагшадта хэлээд, нүхэр С. В. Клобукова РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат болоходоо, манай этигэл найдабариие үнэн сэхээр дүүргэхэ байха гэбэ.

Удаань этигэмжэтэ нюур В. В. Шклярук Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Лазовско һунгуулиин 1-дэхи округһоо дэбжүүлэгдэһэн Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Александр Сергеевич Сыреновэй ажал ба ажабайдалай намтартай танилсуулаа.

Арадай кандидадуудтай уулзалгын суглаан нүхэр ёһоной халуун хөөрэлдөөнэй оршон байдалда боложо үнгэргөө. Эндэ үгэ хэлэһэн һунгагшад нүхэд Мокров, Горбачева, Соловьев, Рычкова гэгшэд Батарейкэдэ ажаһуудаг зоной байдалые болбосон түхэлтэй болгохо, уһаар хангалга, транспортын ябасые һайжаруулха хэмжээ абахыень кандидадуудта захяа.

Һүүлээрнь үгэ абаһан депутадта кандидадууд үндэр этигэл найдабари үзүүлһэнэйнь түлөө һунгагшадтаа халуун баярые хүргөө.

Н. МАНШЕЕВ.

ХАДАЛАН, САБШАЛАНГАА УНДАЛУУЛНА

Армаг, Алцаг гэжэ нарин голнуудай уһан хабартаа элбэг, нуга тохойнуудынь уһалхада таарамжатай юм. Эгсэ үндэр хада уулануудта хашагдаһан, эдлүүриин газараар дутамаг эндэхи зон хэр угһаа нааша эдэ гол горхонуудайнгаа уһаар багахан хэһэг газарнуудаа уһалдаг байһан. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ газарай уһалуурида онсо анхарал хандуулагдажа, шэнэ шэнэ һубаг ханаабууд татагдажа, уһалагдадаг газар ехэ болоо. Orooһо тарянай; үбһэ ногооной ургаса нилээд дээшэлбэшье, улам үдэжэ, олошоржо байгаа ниитын малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл үшөөл бэлэдхэгдэнэгүй. Тиимэһээ Ториин совхозой 4-дэхи отделениинхид уһалууриингаа газарые бүри үргэдхэхэ зорилго табяад, хабарһаа хойшо үргэн далайсатайгаар хүдэлжэ байна.

Геннадий Воронинай даадаг луговодуудай звено 70 гектар сабшалангаа хоёрложо уһалаад, май һарада 100 гектар обёос тариха газар һайса ундалуулаа. Мүнөө хабартаа хура бороогүй, газарай хүрьһэн хуурай байһаншье һаа, энэ полидо үрэһэ хүрэнгэ шиигтэй хүрьһэндэ оруулагдажа байна. Поли уһалжа дүүргэээд, луговодууд дахин сабшалангаа уһалжа захалаа. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхи сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 20 гаран центнер үбһэ хуряаһан һаа, мүнөө жэлдэ үшөө үлүү ургаса абаха зорилго луговодууд урдаа табяа. Звеногой гэшүүд Сергей Цыренов, Петр Очиров гэгшэдэй оролдосотой шударгыгаар ажаллажа байһан тухайнь тэмдэглэхэ шухала.

Манай корр.

ШЭНЭ ГАЗАР АШАГЛАГДАНА

Ахын аймагай ажахынууд хангил үндэр хада уулын хабшалаар һуудаг тула малай бэлшээри, сабшалангаар тон хомор юм. Ехэнхи газарыень шугы бургааһан, намаг, налхи, ой тайга эзэлдэг. Тиимэһээ эндэхи колхозууд малай тэжээлээр жэл бүри дуталдадаг.

Энэ жэлдэ Ахын аймагай ажахынуудта шэнэ газар ашаглаха талаар түрүүшын туһаламжа үзүүлэгдэжэ эхилбэ. Түнхэнэй «Сельхозтехника» нэгэдэл оньһожоруулагдаһан отрядаа үбэл байхада иишэ эльгээһэн юм.

Мүнөө тус отряд «Улаан-Аха», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта шэнэ газарай хүрьһэ урбуулжа, Баруун-Голдо намаг хатаажа, болдог дошыень тэгшэлжэ захалба. Баһа эндэ 50 гектар газарые шугы бургааһанһаа сэбэрлэхэ, тэжээлэй ургамалнуудые тарижа, туршалга хэхэ байна. Үшөө 500 гектар шэнэ газар ашаглалгада үгтэхөөр хараалагданхай. «Т-108» түхэлэй хоёр бульдозер, «ДТ-75» трактор эндэ хүдэлнэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Монголжоной адагта 100 гектар газар элдүүрилэгдэжэ, зелёнко таригдаха юм. Шэнэ газар ашаглалгада гүрэн 300 мянган түхэриг һомолоо.

Д. ДУГАРОВ.

В. П. МЖАВАНАДЗЕ, П. М. МАШЕРОВ ҺУНГАГШАДТАЯА УУЛЗАБА

ТБИЛИСИ. (ТАСС-ай корр.). Республикын Верховно Соведэй депутадта кандидат, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Василий Павлович Мжаванадзетай Грузиин ССР-эй Верховно Соведые һунгаха Заводской һунгуулиин округой һунгагшад майн 31-дэ эндэ уулзаба. Республикын гүрэнэй засагай дээдэ зургаанда өөрынгөө түлөөлэгшөөр дэбжүүлхээр тэрэниие эндэхи ажалшад дахяад нэрлэһэн байна.

МИНСК. (ТАСС). Белоруссиин ниислэлэй Ленинскэ һунгуулиин округой газар дээрэ байдаг промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай, һуралсалай газарнуудай ажалшадай хэдэн зуугаад түлөөлэгшэд Офицернүүдэй окружной байшан соо майн 31-дэ суглараа. Минск городой Ленинскэ һунгуулиин округһоо БССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Пётр Миронович Машеровтэй һунгагшад эндэ уулзаһан байна.

Республикын Верховно Соведтэ өөрынгөө түлөөлэгшөөр тэрэниие округой һунгагшад хоёрдохёо нэрлэбэ.

СОВЕДҮҮДЭЙ ҺУНГАЛТА—БҮХЫ АРАДАЙ ХЭРЭГ МҮН

Союзна, автономито республиканuудай Верховно Соведүүдые, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдые һунгаха һунгалтын үдэр — июниин 13-най воскресени ойртожо ерэбэ. КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ уряатайгаар бүхы орон дотор һунгуулиин кампани ябажа байна. Совет хүнүүдэй политическэ эдэбхи хэшээл ехээр дээшэлнэ, тэдэнэр Коммунис партиие, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедые тойрон улам нягтаар жагсана. Һунгалтануудта бэлдэлгэдэ бүхы республиканuудай ажалшад урда мэтэ үргэн олоороо хабаадана.

Республиканuудай Верховно Соведүүдтэ һунгаха Центральна һунгуулиин комиссинуудые оруулалсабал, хизаарай, областиин, национальна округой, районой, городой, городуудтахи районуудай, сельскэ болон поселогуудай һунгуулиин комиссинууд хамта дээрээ 2.232.808 болоно. Тэдэндэ 9 миллион үлүүтэй хүн — ажалшадай ниитын организацинуудай, бүлгэмүүд болон коллективүүдэй түлөөлэгшэд хүдэлнэ. Һунгуулиин комиссинуудта совет обществын бүхы ажалша хүнүүд түлөөлэгдэнхэй. Комиссинуудай бүхы гэшүүдэй 60 гаран процентнь үйлэдбэри дээрэ сэхэ ажаллажа байһан хүдэлмэришэд, колхознигууд болоно. Комиссинуудай составай 45,9 процентнь эхэнэрнүүд, 65,4 процентнь партийнабэшэ хүнүүд юм. Һунгалтада бэлдэлгэдэ совет залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадана, комиссинуудай гэшүүдэй 22,6 процентнь 30 хүрэтэр наһатай хүнүүд, 12,8 процентнь комсомолшууд болоно. Тиихэдэ комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй 62,4 процентнь хүдэлмэришэд ба колхознигууд байха юм.

Депутадуудта кандидадууд һунгуулиин окружной комиссинуудаар бултадаа бүридхэлдэ абтаа. Һунгагшадай этигэл найдабарида хүртэһэн хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, Совет интеллигенциин эрхим түлөөлэгшэд депутадуудта кандидадуудаар бүридхэлдэ абтанхай. Союзна республиканuудай Верховно Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнууд түрүүлжэ бүридхэлдэ абтаа. Тэдэнэр ажалшадай олон тоото суглаанууд дээрэ нэгэн һаналтайгаар дэбжүүлэгдэһэн байна.

Соведүүдые һунгаха һунгуулиин кампани Дүримдэ хүсэд тааруугаар, тогтоогдоһон болзорнууд соогоо үнгэргэгдэнэ. Һунгуулиин участогуудые байгуулха хүдэлмэри түгэсхэгдөө. Ороной газар дээрэ бүхы дээрээ 168 мянга гаран участок байгуулагдаа. Ороной ямаршье холын нютагта байһан бүхы һунгагшадай дуугаа үгэлгэдэ хабаадажа шадахаар һунгуулиин участогууд байгуулагданхай. Һунгагшадай списогууд зохёогдожо дүүргэгдээ. Списогууд энэ оной майн 23-һаа бүгэдэ олониитын танилсахын тулада үлгэгдэһэн байна. Гражданин бүхэн Соведэй гү, али һунгуулиин участогай байшанда орожо, список соохи мэдээнүүдэй зүб байһыень шалгаха арга боломжотой.

Мүнөө үедэ депутадта кандидадууд хаа хаанагүй һунгагшадтаяа уулзана, зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Хэдэн олон миллион ажалшад агитколлективүүдэй хүдэлмэридэ хабаадана, этигэмжэтэ нюурнууд боложо хүдэлнэ.

Союзна, автономито республиканuудай Верховно Соведүүдэй, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй һунгалтын бэлдэлгэдэ хүн зоной үргэнөөр хабаадалга хадаа манай орондохи һунгалтануудай бүхы арадай хэрэг байһые эли тодоор харуулна.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАДУУД

…ОГОЕВ Андрей Урупхеевич, КПСС-эй Буряадай обкомой … секретарь, Индустриальна һунгуулиин 19-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

ХАНАНОВА Людмила Иннокентьевна, Буряадай мебельнэ, модо хюроөдэлгын комбинадай станочница, Лесозаводской һунгуулиин 36-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

САГАНОВ Владимир Бизьяевич, Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министр, Тоорын һунгуулиин 123-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

ЧУКАЕВ Александр Дмитриевич, КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь, Октябрьска һунгуулиин 38-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

ДМИТРИЕВА Екатерина Константиновна, Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын нэхэгшэ, Фабрична һунгуулиин 34-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

ЕЛИЗОВ Евлампий Федорович, КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь, Хяагтын-Адагай һунгуулиин 100-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

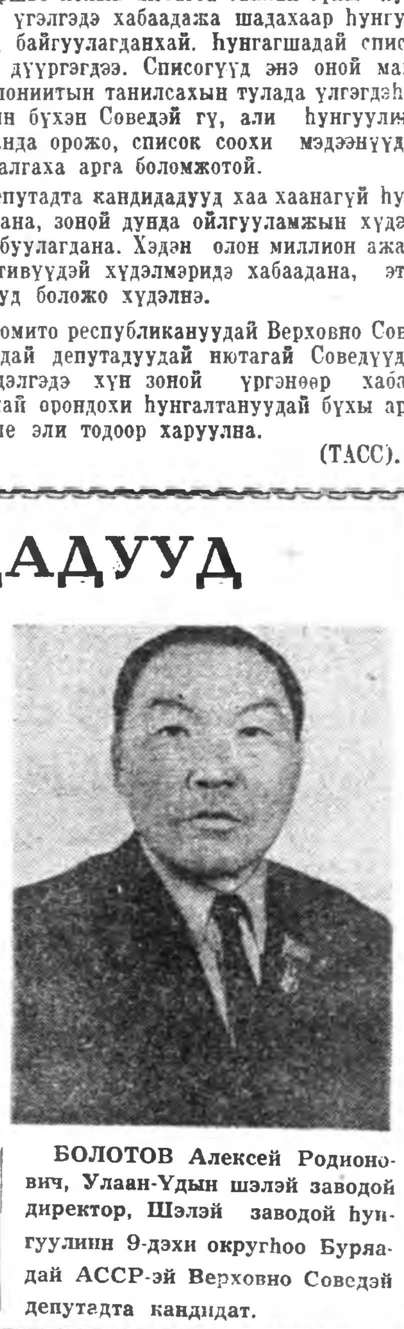

БОЛОТОВ Алексей Родионович, Улаан-Үдын шэлэй заводой директор, Шэлэй заводой һунгуулиин 9-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

ГҮРЭНЭЙ БАНК БА СОВХОЗ

Шэнэ табан жэлдэ хүдөө ажахыдамнай мүнгэ зөөри урда урдынхиһаа һураггүй ехээр һомологдохо гэжэ партиин XXIV съездын Директивэнүүд соо хараалагдана гээшэ.

Тэрэнэй ашаар колхоз, совхозуудта хүсэ ехэтэй шэнэ трактор, машинанууд улам олоор үгтэхэ, хүдөөдэхи барилгануудай проект һайжаруулагдаха, барилгын шанар һайн болгогдохо байна. Эгээл тиимэһээ гүрэнэй бюджедһээ һомологдоһон мүнгэ зөөрие ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, гаргашалһан түхэриг бүхэнһөө шадаал һаа ехэ продукци үйлэдбэрилхын түлөө тэмсэхэ гээшэ хүдөөгэй ажалшадай гол зорилго болоно.

Ажахыгаа шэнэ гуримаар эрхилдэг боложо, совхозууд болон хүдөөгэй бусад предприятинуудай, мүн Гүрэнэй банкын эмхи зургаануудай эрхые ехэ болгоод байхада, тэдэнэй хоорондохи харилсаа холбоое үндэһөөрнь хубилгаха, ажалаа шэнээр эмхидхэхэ арга хангана. Энээнтэй хамта, экономикын хүдэлмэрие һайжаруулха хэрэгтэй.

Эдэ шухала болоһон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ, зүб тээшэнь шиидхэхын тула һаяшаг Гүрэнэй банкын Хориин аймагай отделениин хүдэлмэрилэгшэд Дээдэ-Тайлсын совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа, дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдөө. Мүн эндэ «Сельхозтехникын» аймагай нэгэдэлэй, «Бурводстрой» трестын нүүдэл оньһожоруулагдаһан колоннын түлөөлэгшэд, аймгүйсэдкомой, аймагай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин таһагуудай хүдэлмэрилэгшэд уригдаһан байгаа. Юуб гэхэдэ, эдэ предприяти, эмхи зургаанууд совхозые элдэб юумэр хангаха, хүлһэлхэ талаар холбоотой байна ха юм.

Саашадаа банк совхоз хоёрой хоорондохи харилсаае гуримшуулха, мүнгэ зөөри урьһалха, ажахынуудта хэрэгтэй болоо һаань мүнгэ үгэхэ, финансын талаар хангаха асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо. Тэрэшэлэн совхозуудай үйлэдбэрие элдэб юумээр хангадаг эмхи зургаануудай ажалые һайжаруулха асуудал хэлсэгдээ.

Мүнөө Гүрэнэй банкын отделени Дээдэ-Тайлсын совхоз хоёрой хоорондохи харилсаанайнь ямар байһан, тэрэниие һайжаруулхын тула юу хээ һаа таарамжатайб гэжэ банкын хүдэлмэрилэгшэд Э. Л. Лухнева, Н. С. Иванова болон бусад өөһэдынгөө ажаглалта хээ, һанамжа дурадхалнуудые оруулаа. Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна бухгалтер Я. И. Матушкин үгэ хэлэхэдээ, совхоздо ажахын тоо бүридхэлгын, тоосооной, тэрэшэлэн мүнгэн сангай хүдэлмэриин ямар байһан тухай тогтоо. Мүн эдэ бүгэдые гуримшуулха, саашадаа тэрэниие ямараар эмхидхээ һаа, таарамжатайб гэжэ хэлээ. Ажахыдань финансова хэрэгэй ямараар хүтэлэгдэдэг байһан тухай совхозой директор Н. О. Никитин, главна экономист В. Я. Кузьмин гэгшэд хэлэбэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Дээдэ-Тайлсын совхоз 140 мянган түхэригөөр гарзатажа гараа. Газар тараалангһаа, адууһа малһаа абтадаг эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ тушааха даабаряа дүүргэжэ шадаагүй. Өөһэдынгөө эрьесын фондын мүнгэ зөөрие ажахыдаа байлгажа шадангүй, аяар 105 мянган түхэриг шэнэ жэлэй тоосоондо оруулха баатай болоо. Мүн эдеэ хоолой зүйлнүүдые тушаап абадаг организацинуудта 389,7 мянган түхэриг үритэй үлөө.

Иимэ байдалай тохёолдоод байгаа башье, совхоз өөһэдынгөө доторой арга боломжо, нөөсэнүүдые ёһоор элирүүлэн хэрэглэнэгүй, ажахынгаа хүдэлмэрилэгшэдтэ трактор, машинаар үбһэ, түлеэ, барилгын модо, шулуу зөөжэ үгэһэнэй, электрын элшэ хэрэглэһэнэйнь болон бусад юумын түлөө тэдэнһээ мүнгэ суглуулжа абанагүй. Эдэ бүгэдэдэ өөһэдынгөө доторой эрьесын фондһоо 58 мянган түхэриг абажа хэрэглэхэ баатай болоо. Тэрэшэлэн элдэб барилга хэхэдээ, тэрэнэйнгээ проект сметын ёһоор табидаггүй, гуримыень хазагайруулдаг байна. Олон ондоо организаци болон гадныхь хүнүүдтэй хаһа сагтань тоосоо хээгүй, ондоо тээһээ абали ехэтэй болошоод, тэрэнээ саг соонь нэхэжэ абапагүй. Иигэжэ хамтын мүнгэ зөөридэ һалан муугаар, эзэн бусаар хандаһанһаа боложо, совхоз финансын талаар хүшэрхэн байдалда ороо.

Ажахын главна болон бусад мэргэжэлтэд, отделенинүүдые эрхилэгшэд, бригадирнар өөһэдынгөө эдэбхи гарган. газаа талаһаа мүнгэ зөөри оруулжа, доторойнгоо арга боломжо, нөөсэлгэнүүдые элирүүлэн хэрэглэжэ шаданагүй, оролдоношьегүй. Мүнгэ зөөри урьһаар абаха, хэрэглэхэ финансова гуримые тэдэнэйнь мэдэдэггүй дээрэһээ ажахынь хохидоно бшуу.

Банкын түлөөлэгшэд болон совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй энэ уулзалга алишье талаараа аша туһатай байгаа. Саашадаа совхозой финансова байдалые һайжаруулха мүнгэ урьһа зээлеэр үгэхэ, абаха талаар банк совхоз хоёрой хоорондохи харилсаае һайжаруулха, мүнгэ зөөреэр хангаха, тоосоо хэхэ тухай тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа. Банкһаа мүнгэ урьһаар үгэжэ, совхозой үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэй болгохо хэрэгтэнь али болохоор туһалха гэжэ шиидэгдээ.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда Гүрэнэй банкын отделенинүүд колхоз, совхозуудта мүнгэ гаргажа үгөөд лэ һууха бэшэ, тэрэ мүнгэ зөөриень ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэхын хойноһоо хинаха, шэнэ табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэнь али болохоор туһалха зэргэтэй гэжэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд соо заагдана.

Ц. ЦЫДЫПОВ,
СССР-эй Гүрэнэй банкын Хориин отделениие эрхилэгшэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАДУ

ХМЕЛЁВ Алексей Иванович, Кабанскын совхозой директор, Твороговско һунгуулиин 80-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

АСЕЕВ Анатолий Семёнович, Улаан-Үдын Ленинэй ордентo локомотив-вагон заһабарилгын заводой директор, Орешковскэ һунгуулиин 20-дохи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

ЕРЕМИНА Екатерина Николаевна, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй турбинын машинистын туһалагша, Красноармейскэ һунгуулиин 16-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

ЦЫДЕНЖАПОВ Бадма Цыбикович, Буряадай АСС[Р-эй] прокурор, Тресковско һу[нгуу]лиин 81-дэхи округһоо Бу[ряа]дай АССР-эй Верховно Со[ведэй] депутадта кандидат.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАДУУД

ШИТИКОВ Юлий Васильевич, Улаан-Үдын Ленинэй ордентo мяха-консервын комбинадай директор, Мясокомбинатскэ һунгуулиин 39-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

ЗАВГОРОДНЯЯ Мария Федосеевна, Буряадай АССР-эй нютагай промышленностиин министр, Борсоевско һунгуулиин 7-дохи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

БОЛЬШАКОВ Владимир Георгиевич, Буряадай АССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министр, Үүрэгэй һунгуулиин 44-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

Арадай кандидадууд

ХАМАГ ҺАНАЛЫНЬ—ХАМТЫН ХЭРЭГ

«Танилсагты, манай кандидат Валерий» гээд, багахан бэетэй залуу хүдэлмэришэнэй кабинет соо орожо ерэхэдэ, Тимлюйн цементын заводой парткомой секретарь Андрей Михайлович Ананьев маанадта дурадхана.

— Попов, электрослесарь, — гэжэ тэрэ нүхэрнай намдууханаар хэлээд, гарыемнай бариха зуураа, — юундэ дуудабат. Андрей Михайлович, яаралтай юун болооо? —гэнэ.

— Валерий, үглөө Улаан-Үдэ ошохо болобош, хэрэг гараад байна. Хүнгэн машина тиишэ ошохо, һуугаад ябана бэзэш. Мүнөө гэртээ харижа түхеэрхэдэшни болоно. Дирекцитэй хөөрэлдэнхэйбди.

— Түхеэржэ үрдинэ бэзэб, цехтэмнай шухала ажал гараад байна, орхихын аргагүй. Түхеэрхэшье гэжэ даа, хубсаһаал һэлгээ бол...

Иигэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Каменск хотын Заводской һунгуулиин 85-дахи округһоо дэбжүүлэгдэһэн Тимлюйн цементын заводой электроцехэй электрослесарь Валерий Дмитриевич Поповтой түрүүшынхеэ танилсабабди.

Хөөрэлдэхэдэ, үгэ дуу үсөөнтэй, өөр тухайгаа олон юумэ хэлэжэшье үгэбэгүй. «Ажаллаад лэ байнаб», «зонһоо илгарха юумэн намда байхагүйл». «Хани, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтэймни хөөрэлдыт» гэхэ мэтэһээ ондоо үгэнүүдые алдуулханьбэрхэтэй байба. Энэ мэтээр хэдэн үгэ мантай андалдаад, «хүлисыт намайе, ажалдаа яаранаб, нүхэдни хүлеэжэ байна ёһотой» гээд, гарымнай барин, парткомһоо гаража ошоо бэлэй.

Электроцех. Цемент үйлэдбэрилгэтэй танил хүн энэ цехые предприятиин зүрхэн гэжэ хэлэдэг. Бүхы ажалынь — түүхэй эд дүүжэн харгыгаар уурхайһаа асархаһаа эхилээд, бэлэн болоһон цемент транспортёроор дамжуулан, вагондо, машинануудта ашаха хүрэтэр булта электрын хүсөөр бүтэнэ ха юм.

Электрын элшын дамжуулагдадаг утаһануудые, элдэб түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэдэг электромоторнуудые харууһалха, заһабарилха, мүн зарим түхеэрэлгэнүүдые нарижуулан һайжаруулха — эдэ бүгэдэ хүдэлмэри электрослесарьнүүдтэ даалгагдадаг, тэдэнэй уран гараар бүтээгдэдэг гээшэ.

Үнгэрһэн жэлдэ заводтонь ехэ хубилалта болоо. Электрын элшээр хангалга хубилгагдажа, урдань байһан 3 киловатт хүсэтэй элшэ дамжуулха утаһанууд 6 киловатт хүсэтэй элшэ дамжуулха утаһаар һэлгэгдэһэн байна. Энээнэй һүүлээр электрын хүсөөр хүдэлдэг түхеэрэлгэнүүдтэ зохихо хубилалта хэхэ ажал гараа. Зүгөөр энэ ехэ хүдэлмэри заводойнгоо үйлэдбэри зогсоонгүй, халаан хоорондын забһарлалгын үедэ, субботын болон амаралтын үдэрнүүдтэ хэгдэхэ ёһотой байгаа.

—Энэ хүдэлмэриие ямар аргаар, хайшан гэжэ түргэнөөр бүтээхэ тухайгаа цехэйнгээ коллективэй суглаан дээрэ табяа һэмди, — гэжэ цехэй начальник. А. А. Кокорин хөөрэнэ. — Түрүүшээр үгэ хэлэхэ хүн байбагүй. Суббото, воскресенидэ ажаллагты гэжэ хэн маанадые баалахаб гээд зариман асуудал табиба. Эгээл энэ үедэ Валерий Дмитриевич үгэ абажа: — «Эндэ баалалта тухай хэлсэнэ бэшэлди. Заводойнгоо үйлэдбэриие һайжаруулха, үргэдхэхэ тухай асуудал табигдана бшуу. Манай бригадынхид хэдыдэшье, хэрэгтэйл сагтань хүдэлхэбди. Амарха саг олдохол байха. Эрхэ бэшэ суббото, воскресенидэ амарха ёһотой бэшэлди. Неделидэ ондоошье олон үдэрнүүд бии ха юм, хамтынгаа, заводойнгоо ажал хэрэг тухай бодоёл» гээд хэлэһыень мүнөө болотор һанагшаб.

Коммунис ажалай ударнигай сэдьхэл бодол эгээл эндэ элитээр харагдана.

Электрослесариин ажалые тоогоор, процентээр харуулхын аргагүй. Хаана юун эбдэрхэб, ямар машина, транспортёр зогсошохоб, хаана электрын элшэ дамжуулдаг утаһан таһархаб гэжэ эртээнһээ мэдэжэ, түсэблэжэ болохогүй ха юм. Тиимэһээ тэдэнэр хэзээдэшье, хаанашье ошохоор бэлэн байдаг, мүн усалталһаа һэргылхэ хүдэлмэри ябуулдаг.

Ямаршье ажалһаа арсахагүй. алишье хүдэлмэри һайн мэдэхэ нүхэрнай гэбэл, Валерий Попов гээшэ гэжэ сугтаа хүдэлдэг нүхэрынь — электрослесарь М. Р. Ананьев манда хэлэхэ зуур[аа] гэ нимэ ушар тухай хөөрэ[э]һэн. Нүхэр Ананьев хоёр [нүхэр]тэйгөө хамта цементын то[о]ридаг форсункнуудые ш[ан]һэльбэхэ гэжэ шиидээд, тэр[э]лаа эхилһэн байгаа. Түр[үүн] ажалынь урагшатай ябаба, нэгэ юумэниинь тааража[гүй] юм бэшэ. Иигээдшье, тии[гээд] туршаад үзэбэ, үгыл хада[а] Торолдоһон тухайгаа П[опов] хөөрэлдэхэдэнь, зүб зүбшэ[э]жэ, ажалыньшье түргэдө[ө] Урлан нарижуулагшадай [хэ]нэлһэн форсункнуудые үйлэ[д]дэ нэбтэрүүлхэдэ, жэлдээ [...] түхэриг алмаха арга олгогдо[...] дурадхалай авторнуудта орол[...]жэ нүхэдэйнгөө дурадхаха[...] таһа арсаһан байгаа.

Хүдэлмэришэн хүнэй шэн[...]нар нимэ ха юм. Нүхэдтөө т[...]ха, хамтын хэрэгэй түлөө о[...]хо гээшэ хүдэлмэришэдэй ёһ[...]шал болонхой бшуу.

Багша В. И. Ленинэй тү[...] 100 жэлэй ойн баярай жэл[...] рий Дмитриевич Поповто [...] дахагүй, баяр дээрэнь баяр[...] һан жэл болоно. Агуу ехэ Ле[...] байгуулһан Советскэ Союзай [...]мунис партиин гэшүүндэ [...]дадаар абтаһан, ойн баярай [...]ляар шагнагдаһан байна.

Коммунис партиин зэргэд[...] һандаа омогорхоноб, ленинскэ [пар]тиин гэшүүнэй нэрэ зэргэ [...] дээрэ үргэжэ ябахаб гэжэ Ва[лерий] Попов партийна суглаан дээ[рэ] дүүлһэн байна.

Энэ хэлэһэндээ хүрэжэ [...] гэжэ тэрэнэй ажал хүдэлмэр[и]рэһээ элитээр харагдана. [...]рын элшын һайн танилынь[...] шэл гэжэ нүхэдынь Валери[...]хай дэмы хэлсэдэггүй.

Д. ЦЫБИКЖАП[ОВ]

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

ОЛОН ЖЭЛЭЙ НОГОО ТАРИХА ТУХАЙ

Сабшалан, бэлшээри гээшэ манай республикын колхоз, совхозуудай гол баялиг, тэндэһээ адууһа малаа тэжээлээр гол түлэб хангана. Тиимэһээ сабшалан, бэлшээрээ хахалагдадаг газарһаа өөрэгүй һайнаар харууһалха зэргэтэй болонобди.

Сабшалангаа һайн ногоотой болгохын, һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхын тула олон жэлэй ногоо тэндээ тариха гээшэ ехэ ашаг үрэтэй.

Буурсагтай, залаатай олон жэлэй тэжээлэй ногоонуудые тараалан, сабшалан дээрэ тарихада һайнаар ургажа, үбһэ ногоо шэмэтэй болгодог, газарай хүрьһэ һайжаруулдаг байха юм. Саашадаа олон жэлэй шэлэмэл сортын ногоонуудые зорюута тарижа, сабшалан, бэлшээрээ һайжаруулха гээшэ мүнөө үедэ эгээн шухала хэрэг мүн.

Энэ зорилгые шиидхэхын тула колхоз, совхозууд өөһэдөө олон жэлэй ногооной үрэһэ ургуулжа абаха ушартай. Тиимэһээ үрэһэ абаха зорилгоор иимэ ногоо ехээр тариха болоно. Агрономууд энэ талаар оролдохо, ямар сортын ногоонуудые тарихада, нютагай байдалда баян ургаса үгэнэб гэжэ шэнжэлхэ зэргэтэй.

Мүнөө үедэ манай республикын эрхэ байдалда нютагай шара хүсы Европын хүхэ хүсы хоёрой хоорондоһоо гараһан гибридна сортые тарихада ашаг үрэ ехэтэй байна. Залаата ногоонуудай дундаһаа һалаалдаггүй үндэһэтэй хяаг, костер безостый, Сибириин волоснец, житняк гэхэ мэтэ түрэлэй ногоонууд зохистой. Эдэ ногоонуудые сабшалан, һайжаруулагдаһан бэлшээри дээрэ тарихада һайн.

Олон жэлэй ногооe үрэһэндэ гү, али тэжээлдэ тарихань орёошог, орооһото ургамалнуудһаа өөрын онсо илгаатай юм. Иимэ илгаань юуб гэбэл, нэгэдэхеэр, тэжээлэй ногоон олон жэлдэ — 5—10 жэлдэ, бүри дээшэшье сагта ургажа байдаг. Тариһан жэлдээ үрэһэ үгэхэһөө байтагай, тэжээл боломоор ногооншье биратай гарадаггүй. Тиимэһээ олон жэлэй ногооe ондоо ургамалтай суг таридаг гээшэ. Тэрэниие амяарынь тарихада, элдэб буртаг ногоон даражархидаг. Энэ ушарта олон жэлэй ногооe тариһан жэлдээ һайнаар харууһалха хэрэгтэй. Суг тариһан ургамалаа саг соонь хуряажа абаха, амяарынь тариһан ногоогоо буртаг үбһэнһөө сэбэрлэхэ эрилтэ табигдана.

Хоёрдохёор, олон жэлэй ногооной үрэһэн тон жэжэнүүд. Мянган үрэһэниинь миил 0,5—4 грамм хүрэтэр татадаг. Тиимэһээ гектарта орой хэдэн килограмм үрэһэн ородог гээшэ. Зарим ногооной үрэһэн арбагарнууд байжа, зохидоор гоожожо үгэдэггүй.

Эдэ бүгэдэһөө олон жэлэй ногоо тарихада, хуряахада, үрэһыень илгажа абахада нилээд оролдолго, шадабари хэрэгтэй юм.

Олохон ногоон сэсэгээ удаан гүбингүй байжа, үрэһөө һайруулхадаа болохо. Энэ ушарта сагыень алдангүйгөөр үрэһые хуряажа абаха шухала.

Манай республика дотор олон жэлэй ногоо ургуулха дүй дүршэлые хараадаа абажа, ажахынуудта иимэ зүбшэл үгэмөөр.

Бусад зүйлэй ургамалнуудтал адли олон жэлэй ногооe һайн хүрьһэтэй, шииртэй гү, али уһалагдадаг газарта тарихадал эгээн һайн ургаса үгэдэг гээшэ. Баян ургаса олон жэлдэ абажа байхын тула хүсы ногооe газар доро хоёр метрһээ дүтэ бэшэ уһатай талмайда тарихада зохид. Мүн тэрэниие уһанай захада, намаг бэшэ газарта тарихада хамаагүй. Залаата ногоонуудые доро газарта, шииг элбэгтэй, намаг бэшэ участогто тарибал һайн.

Үрэһэ абаха гэбэл, ногооe тараалан дээрэ, буртаг үбһэ багатай паар дээрэ тариха шухала. Тарилга хэхын урда тэрэ газарынь һайса элдүүрилэгдэһэн, жэгдэлэгдэһэн, катогоор нягтаруулагдаһан байха ушартай.

Олон жэлэй ногооной үрэһые һайса сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ, ургаха хүсөөрөө 1-дэхи, 2-дохи классай байхаар бэлдэхэ эрилтэтэй.

Ногооной үрэһэ зүбөөр тариха хэрэгтэй. Эгээн жэжэ үрэһыень газар дээгүүр миин сасаад,- хүнгэн хамуур ябуулхада таарадаг. Томошог үрэһыень 3 сантиметрһээ гүнзэгыдэ оруулангүйгөөр таридаг гуримтай.

Олон жэлэй ногоо тарихадаа, үрэһэнэй хэбтэхэ хүрьһэнэйнь шииртэй байхыень харалсадаг. Тиимэһээ тэрэниие хабар эртэ, шэниисэ тариха үеэр гү, али зундаа бороогой орожо захалха сагта (июниин һүүл, июль һарада) тарихада һайн.

Хабартаа тэрэниие ешмээн, шэниисэтэй холижо тарихада зохистой. Зүгөөр таряанай үрэһэ 20—25 процент бага хаягдадаг. Ногооной үрэһэ орооһо-ногоо таридаг сеялкээр хаяхада болоно. Орооһониинь ондоо нүхөөр гоожожо, ногооной үрэһэн тэрэнэй хоорондуур тодхогдоһон хоолойгоор таригдадаг байха юм. Хэрбээ тиимэ сеялкын үгы байбал, орооһо-ногооной үрэһэ амяарлан тариха ушартай. Түрүүн орооһониинь таригдаад, газарыень нягтаруулан дараһанай удаа ногооной үрэһэн хаягдадаг. Зүгөөр тэрэниие орооһоной тарилгаһаа хүндэлөөшэнь хаядаг байна. Ногооной үрэһые юрын орооһоной сеялкээр тарижа болохо. Тиихэдээ хүсы, донник ногоо гектарай 12—16 килограмм хүртэхөөр хяаг, волоснец—22—24 килограмм, житняк — 12—14 килограмм хаяхада һайн.

Үрэһэ абахаар тарилга хэхэдээ, ногоогоо холисогүйгөөр хаяха хэрэгтэй. Зурууд хоорондонь 30—10 сантиметр зайтайгаар гү, али үргэн зуруудтайгаар, дээрэ хэлэгдэһэн нормоһоо бага зэргэ доогуур хэмжээнэй үрэһэ хэрэглэдэг юм. Жэшээнь, хүсы, донник ногоо гектарай 6-7 килограмм, зурууд хоорондоо 50—60 сантиметр зайтайгаар тариха гуримтай.

Ногооной үрэһэ сэхэ зуруудтайгаар, полиин нэгэ захаһаа нүгөө захадань гаратар сеялкээ ябуулхада һайн. һайнаар тарилга хэхын тула овощ таридаг СОН-2,8 түхэлэй сеялкэ хэрэглэхэдэ зохид. Мүн ногооной үрэһые элһэтэй, хюрөөгэй хибэдэһэтэй худхаад тарижа болохо байна. Мүн урил болгогдоһон минеральна үтэгжүүлгэтэй холёод тариха арга бии. Зүгөөр минеральна үтэгжүүлгэнүүд үрэһэнтэй холисолдоходоо, ургаха хүсыень буурулдаг муутай. Илангаяа аммиачна селитрэ үрэһэндэ хажар. Ногооной үрэһэнэй ургаха хүсэн минеральна үтэгжүүлгэтэй 6 часһаа дээшэ холигдоод байхадаа ехээр доошолдог юм.

Олон жэлэй ногооной үрэһэ абахын тула тарилгые уһалагдадаг газарта хэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ газараа уһалһанай һүүлээр, хүрьһэнэй дулаасаһан хойно үрэһөө таридаг гээшэ. Газар доро дүтэ уһатай, шииртэй газарта, ногооной үрэһэ зун (июниин һүүл багта) тарихада һайн байдаг. Энэ ушарта тариха газараа хабар эртэ паар болгон хахалжархидаг. Тарихынгаа урда тээ тэрэ газарaa культиватораар элдүүрилээд, жэгдэлэн нягтаруулдаг. Амяараа таригдаһан ногоон зунай хахадһаа хойшо буртаг үбһэндэ дарагдадаг. Тиимэһээ ногооной гарасые абархын тула буртаг үбһыень августын 20—25-һаа оройтуулангүй түүжэ хаяха шухала. Хэрбээ буртаг үбһэнэй үлүүсэ ехээр даражархиһан байгаа һаань, «КИР-1,5» косилкаар сабшажа, ногооень дары зөөжэ абадаг. Намартаа газарай хүрэтэр шэнэ таригдаһан олон жэлэй ногоон дээрэ мал ябуулжа болохогүй.

А. ОСТАНИН,
РСФСР-эй габьяата агроном.

БАЙГААЛИИН БАЯЛИГ БЭДЭРЭГШЭД

Нарһан, шэнэһэн мододой дундуур машинамнай аалихан дабшана. Шабартай газарта машинаһаа буужа, түлхихэшье ушар гарана. Хабарай сэнхир уняар соо манаран байһан хаданууд тээшэ бидэниие табиха дурагүйл хэбэртэй.

Гэбэшье бидэ шадал соогоо урагшаа дабшажал ябанабди. Гэнтэ машинануудай дүтэлхэ абяан дуулдаба. Ногоон брезент самсатай хүнүүдые харахадаа һанаамнай амаршаба. Үдэ-Витимэй геологическа экспедициин участогто одоошье хүрэжэ ерэбэ ха юмбибди. Эндэ газар үрэмдэгшэдэй ахалагша мастер Эдуард Германович Галласай бригада хүдэлжэ байба. Табяад наһанай, дунда зэргын бэетэй хүн бидэнтэй мэндэшэлэлсээд:

— Хүбүүднай унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй хүдэлжэ байна. Үни хүлеэгдэһэн хабарай саг хүрэжэ ерэнхэй. Бидэнэйл хүдэлхэдэ зохид хаһа ха юм даа,—гэжэ энеэбхилэн байжа хөөрэнэ.

Шэмэрүүн хүйтэн һалхи шуургаһда шэрбүүлжэ хүрин хара болошоһон хасарыень нариихан зурлаанууд һиилэжэ үнгэрэн ошоһон жэлнүүдэй мүр сараа үлөөнхэй. Тэрэ дулааханаар энеэбхилнэ. Сэхэ сагаан һанаатай, ажалша бэрхэ хүн эгээл иигэжэ энеэбхилдэг шуу.

Энэ хүнэй ажабайдалайнь намтар һайн һайхан хэрэгүүдээр баян. Эдир залуу наһанһаа ажал хэжэ хүдэржэһэн Эдуард Германович Галлас дүй дүршэлтэй, үндэр мэргэжэлтэй болоһон хүн. Тэрэ хорин долоодохи жэлээ байгаалиин баялиг бэдэржэ, газар үрэмдэнэ. Буряад ороной үргэн уужам тала дайдада, хада ууланууд сооrуур газар үрэмдэдэг түхеэрэлгөө тодхожо, баялигыень бэдэрнэ. Юрын хүдэлмэришэнһөө ахалагша мастер хүрэтэрөө ургаа.

Халаанай мастер Сергей Иванович Светлов Ц. Д. Шаглаевтай суг газар үрэмдэдэг «СБА-500» гэһэн түхеэрэлгөө заһабарижа байба.

— Энэ түхеэрэлгые олохон жэл соо ашаглажа байнабди. Саг болзор соонь заһабари хээд, дутуу дунда юумэнүүдыень усадхажа, шорой тооһонһоонь сэбэрлээд, тоһодоод байгаа һаа, бүришье удаан саг соо ашаглаха байхабди,—гээд ахалагша мастер Эдуард Германович Галлас томоотойгоор хэлэнэ.

Энэ хүн оньһон техникэдэ дуратай гэжэ үгэ дээрэһээнь ойлгохоор. Тиимэһээл тэрэнээ гамтайгаар ашаглахые оролдоно. Тиимэ эрилтэ хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөөшье урда табидаг гээшэ. Энээн дээрэһээ эдэнэр газар үрэмдэхэ даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Байгша оной нэгэдэхи квартал соо 575 метр газар үрэмдэхэ даабаритай байгаа. Тэрэнээ 600 метртэ хүргэхэбди гээд уялга абаһан юм. Үнэн дээрээ эдэнэр 833 метр газар үрэмдэжэ, хараалһан даабаряа холо үлүүлэн дүүргэө.

Оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглан, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлһэн үрэмдэгшэд абаһан уялгаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ, партиин XXIV съездые ажалай шэнэ амжалтаар угта[...]лэй.

Газарай баялигые геологи[...] талаар шэнжэлэлгые улам [...] хэхэ гэһэн партиин XXIV съе[здэй] шиидхэбэринүүдые эдэнэр х[...]наар дэмжээ. Эдэнэр мүнөө [...] түргэнөөр үрэмдэхэ шэнэ [...] арга хэрэглэн, улам габшага[й] ажаллажа байнад.

Газар үрэмдэдэг «СБА-500» хэлэй түхеэрэлгэнь бага [...] хэлтэгышэгээр тодхогдоһон [...] Бидэ энээн тушаа һонирхоб[...]

— Үрэ багатайгаар газар [...]тажа, сагаа миин һалгаах[а] тула газарайнгаа нюрууда [...]руулжа, оньһон түхеэрэлгэе[э] хонобди,—гэжэ хүдэлмэришэ[д] дүүлнэ.

Эдэнэр сүүдхэ бүри 6 [...] гүнзэгыдэ газар үрэмдэхэ да[а]баряа 9—10 метртэ хүр[...] Түйлаһан амжалтаала улам ар[...] хахын тула ехэ оролдолго [...]жа, эбтэй эетэйгээр ажалл[...] Саашадаашье ехэ амжалта [...]ха арга боломжо эдэнэртэ [...] Газар үрэмдэхэ жэлэйнгээ да[а]байгша оной декабриин [...] дүүргэхээр социалис уялга [...]хай. Тэрэнээ бодото дээрэнь [...]лүүдхэ байһандань этигэмээр.

Манай парти, правитель[ство] Эдуард Галласай ажалайнь ам[жал]тануудые үндэрөөр сэгнэжэ, [...]шаг Ажалай Улаан Тугай [о]ноор шагнаба.

Л. ИЛЮХИ[Н],
«Улаан-туяа» газет[ын] хүдэлмэрилэгш[э].

Яруна.

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэреэр урмашаһан Бэшүүрэй совхозой 1-дэхи отделениин механизаторнууд хабарай эртын орооһото ургамалнуудай тарилгые богонихон болзорто дүүргэхээр шиидэһэн юм. Тарилгын эхилхын урда тээхэнэ механизаторнуудай суглаан эндэ үнгэргэгдэжэ, социалис мүрысөөнэй гурим баталагдан абтаһан, мүнгэн шан тогтоогдоһон байна. Мүрысөөнэй гуримай ёһоор, 97 гектарһаа бага бэшэ газар хахалһан тракторист нэгэдэхи һуурида гараха зэргэтэй һэн.

Һаяхан тус совхозой нэгэдэхи отделениин механизаторнууд дунда дэлгэрһэн социалис м[үрысөөнэй] соонэй дүн гаргагдаба. Богон[ихон] болзорто 104 гектар газар эр[...] шанартайгаар хахалһан тра[кто]рист Владимир Саможапов н[эгэ]дэхи һуури эзэлжэ, мүнгэн [шан]да хүртөө. Мүн лэ залуу мех[ани]затор Анатолий Разуваев [...] гектар газар хахалжа, хоё[рдохи] мүнгэн шанда хүртэһэн бай[на].

Д. ДАМБИ[...]

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

АЖАЛ, hУРАЛСАЛ—АДЛИ ТЭГШЭ

ТҮРҮҮ ДҮРШЭЛЭЙ ХУУДАhАН. АДРЕСНЬ: МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГАЙ ХУШУУН-ҮЗҮҮРЭЙ ДУНДА hУРГУУЛИ

БҮХЫ ЮУМЭЭР ХАНГАГДАНХАЙБДИ

...ртиин XXIII съездын шиидхэбэри, ...хы эрдэмэй дунда hургуулиин хү...ние саашадань hайжаруулха хэм...д тухай» гэhэн КПСС-эй ЦК-гай, ...эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые ...лэн, манай Хушуун-Үзүүрэй дунда ...улиин багшанарай коллектив үнгэр... табан жэлэй туршада залуушуулые ...эрдэмтэй болгохын, эхин шатын hур...нуудые hуралсалай шэнэ програм...шэлжүүлэн оруулхын ба hуралсал...жүүлгын хүдэлмэриин шанарые бу...йжаруулхын тула горитой хүдэлмэри ...ла. 1963-64 онуудай hуралсалай ...нэгэдэхи класста ороhон 42 hураг...шнөө бултадаа найман класс дүүр... hуралсалаа 9-дэхи класста үргэлжэ...энь. Тиихэдэ үнгэрhэн табан жэлэй ...да наймадахиие дүүргэhэн hураг...мнай 97 процентнь саашаа hуража, ...дунда эрдэмтэй болоод гараа. Тии...олоороо, 1970 оной дүүрэхэ багта ...ууулые гол түлэб дунда эрдэмтэй ...о гэhэн КПСС-эй XXIII съездын Ди...вэнүүдээр хараалагдаhан зорилгые ...hургуулиинхид бодотоор бэелүүлжэ ...гэжэ хэлэлтэй. Саашадаа юhэдэхи ...жэлэй туршада hургуулиин наhанай ...үхибүүдые hуралсалда хабаадуулжа, ...ниитын дунда эрдэмтэй болгоод, ...йдалай үргэн замда үдэшэхэ ...нарай кадртай болонхойбди. ... 32 багшанар болон хүмүү...шэд 403 hурагшадта эрдэм ном ..., коммунис мэдэрэл хүмүүжүүлдэг.

Ахамад классуудай багшанар булта дээдэ эрдэмтэй, эхин классайхид—тусхай дунда hургуули дүүргэhэн хүнүүд юм. Гурбан багшанарнай Буряадай АССР-эй hургуулиин габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, 5-ниинь РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник гэhэн тэмдэгээр, хоёрынь эрхим hайнаар багшалhанайнгаа түлөө орден, медальнуудаар шагнагдаhан. В. Г. Гомбоева, Л. Н. Чимитова, Б. Д. Дашанамжилов, Б. Ш. Цыдыпцыренова, З. Н. Бадмаева, Б. Ц. Цыренов болон бусад багшанарнай хэдэн жэл удаагаар нэгэшье hурагшые хоёрдохи жэлдэнь hуулгангүй хүдэлжэ байна. Жэшээнь, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник, буряад хэлэ, литературын багша Б. Ш. Цыдыпцыреновагай заадаг hурагшад номоо 100 процент hайнаар үзэдэг. Юуб гэхэдэ, Балдама Шагдановнагай хэшээл бүхэн гүнзэгы удхатай, тодо hонор, ажабайдалтай нягта холбоотой байдагаараа онсо илгардаг. Тэрэнэй нэмэл хэшээл бүхэндэ hуухадаа тон ойлгосотойгоор, досоо оромо мартагдашагүйгөөр материалаа ойлгуулжа шададагаарнь баясадаг, баян дүй дүршэлhөөнь hургаал заабари абадагбди. Эгээл тиимэhээ, Балдама Шагдановна hурагшадайнгаа, hургуулиингаа бүхы коллективэй дунда хүндэтэй болонхой. Тэрэ хэдэн жэл удаагаар «Талын наран» гэжэ нэрэтэй уран зохёолой кружогые hургуулидаа хүтэлбэрилнэ. Кружогтонь 5-hаа 10 хүрэтэр классай 30 гаран хүбүүд, басагад хабаадажа, үндэhэн буряад хэлэнэйнгээ дундаршагүй баялигыень шудалдаг, өөhэдөө уран шүлэг, рассказ, онтохонуудые зохёодог, буряадайнгаа мэдээжэ драматургнуудай зохёолнуудhаа багахан хэhэг зүжэгүүдые бэлдээд, холын малшад, хонишодто айлшалжа, hонирхолтой наада харуулдаг, шүлэгүүдээ уншадаг. Эгээн hайн гэжэ тоологдоhон шүлэгүүдынь аймагайнгаа «Ленинэй зам» газетын хуудаhануудта толилогдожо, олон уншагшадай зүбшөлгэдэ табигдадаг. Кружогойхид республикынгаа мэдээжэ уран зохёолшод Гунга Чимитов, Зэгбэ Гомбожабай гэгшэдтэй нягта холбоотой, тэдэнhээ заабари зүбшэл абажа байдаг.

hургуулидамнай «Знамя Ленина» колхозой гэшүүдэй, мал шахан таргалуулдаг Сутайн совхозэй хүдэлмэришэдэй 403 hурагшад hурадаг юм. Тиихэдэ холын малшадай 150 үхибүүд hайн түхеэрэлгэтэй, ниитын столовотой интернадта байдаг. Тэдэнэй 76-ниинь гүрэнэй дүүрэн тэдхэмжэ дээрэ hурадаг. Гадна hургуулидамнай халуун эдеэтэй буфет бии. hуралсалай программа болон классhаа гадуур үнгэргэгдэдэг бүхы хүдэлмэритэй зохилдуулан, интернадай үдэрэй гурим тогтоогдонхой. hурагшадай гэрэйнгээ даабари саг соонь hайнаар дүүргэхын, сэбэр агаарта сэнгэжэ, бэедээ ашагтайгаар сүлөө сагаа үнгэргэхын, хэм соогоо амаржа унтахын, үглөөгүүр бодохын хойноhоо дүршэл ехэтэй багшанар-хүмүүжүүлэгшэд интернадта ажалладаг.

Гэртээ байгаад ном үзэдэг hурагшадта орходоо интернадайхид журам hайнтай, номоо hайнаар үзэдэг, бага наhанhаа эхилжэ, олоной дунда бэеэ зүбөөр абажа ябаха hайн заншалда hуража байдагаараа бусадhаа илгардаг гээшэ. Тиимэhээ шэнэ табан жэлэй эсэстэ бүхы hурагшадаа интернадта байлгадаг болохо гэhэн зорилго урдаа табинабди. Материальна бааза, багшанарай кадрнуудаар гүйсэд хангагдаад, hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие мүнөөнэй эрилтэдэ хүсэд харюусамаар ябуулдаг болоhонноймнай ашаар hурагшадай hургууляа орхихо ябадал манда дүүрэн усадхагдаа. hурагшад үзэhэн материалаа удаан мартахагүйгөөр, удхыень гүнзэгыгөөр, мэдэрэл ехэтэйгээр ойлгожо абадаг болоо. Хэрбээ 1965-66 онуудай hуралсалай жэлдэ hурагшадай номоо hайнаар үзэлгэ 90 процент байhан hаа, энэ жэлэй түрүүшын хахадта 95,6 процентдэ хүрөө.

Мүнөө үедэ арадай ажахын hалбаринууд тон түргэнөөр хүгжэнэ. Тиимэhээ залуудаа олоhон эрдэм хадаа тэрэнээ хододоо дээшэлүүлжэ байха имагтал үндэhэ hууринь мүн болоно. Ушар иимэhээ багшанарай мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха ябадал ехэ удха шанартай болоно гэжэ КПСС-эй XXIV съезд дээрэ үргэнөөр хэлсэгдэhэн байна. Тиимэhээ түрүү багшанарай дүй дүршэл, педагогическа эрдэмэй туйлалтые шэнжэлэн үзэхэ, тэдэниие үргэнөөр хэрэглэхынь тула hургуулиин дирекци партийна организацитай хамта багшанарай дунда эмхидхэлтэй болон хүмүүжүүлгын горитой хүдэлмэри ябуулдаг. Энэ хүдэлмэри гол түлэб багшанарай методическа нэгэдэлнүүдээр үнгэргэгдэдэг. Бүхыдөө 6 тиимэ нэгэдэл байгуулагданхай. Жэшээнь, хэлэ бэшэгэй багшанарай методическа нэгэдэлые ород хэлэ ба литературын багша З. Н. Бадмаева, математико-физикын нэгэдэлые физик Б. Д. Дашанамжилов гэгшэд хүтэлбэрилдэг. Тус нэгэдэлнүүдэй бүхы хүдэлмэрииень hуралсалай талые даагша Б. Ц. Цыренов толгойлдог юм. Нэгэдэл бүхэнэй багшанар hуралсал-хүмүүжүүлгын шухала темэнүүдээр лекци бэлдээд, олоной зүбшэлгэдэ табидаг, нэмэл хэшээлнүүдые үнгэргэжэ, заалгын шанар шалгадаг, дүй дүршэлөө хубаалдадаг, залуу багшанарта методическа заабари зүбшэл үгэдэг юм. Нэгэдэл бүхэн өөрын түсэбтэй, тусхай дэбтэртэй, өөhэдөө суглаа үнгэргэжэ, методическа шэнэ онол аргануудые зүбшэн хэлсэдэг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ институт дүүргээд, багшалхаяа ерэhэн С. Э. Ойдоповада ород хэлэнэй ба литературын үнинэй багша, коммунист Г. М. Цыбикова ехэхэн туhаламжа үзүүлээ. Тэрэнэйнь ашаар залуу багша Сэсэгма Эрдынеевна hуралсалай жэлэй түрүүшын хахадые hайн үрэ дүнтэйгөөр дүүргээ. Тэрэ саашадаа бэрхэ багша боложо шадахаар өөрыгөө харуулна. Тиихэдэ дүрбэн багшанарнай ажаллажа байгаад, институтда hурадаг юм.

hурагшадай hуралсалай шанарыень дээшэлүүлхэ, олониитэдэ ашатай туhатай ажалда тэдэниие бүри эдэбхитэйгээр, зорилго түгэсөөр бэлдэхэ гэhэн дайшалхы зорилго гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй урда партиин XXIV съезд табяа. Энээниие бэелүүлхын тула ямар хүдэлмэри ябуулагданаб гэбэл, hуралсалай 1966-67 онhоо 1969-70 он хүрэтэр ахалагша классуудай hурагшадта мал ажал эрхилэлгын шэглэлтэйгээр hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулагдаа. Харин hуралсалай энэ жэлhээ эхилжэ, тракторист-механизаторнуудые бэлдэнэбди.

hургуулидамнай хүсэд хүрэхэ шэнэ түхэлэй түхеэрэлгэ, харуулан ойлгуулха материалнуудаар хангагдаhан хими, физикэ, биологи, математика, ород ба түрэлхи хэлэнүүдэй кабинедүүд бии болгогдонхой. hуралсалай шэнэ жэлhээ шэнээр баригдаhан хоёр дабхар шулуун байшандаа ороходоо, hуралсал бүхыдөө кабинетнэ системээр үнгэргэгдэдэг болохо.

Үнгэрhэн табан жэлэй туршада манай hургуулиие 122 залуушуул дүүргэжэ, дунда эрдэмтэй боложо гараа. Тэдэнэй 39-нь аба, эжы, аха нүхэдтэйгөө хамта ниитын материальна баялиг үйлэдбэрилгэ дээрэ ажалланад. Тиихэдэ 62-нь дээдэ hургуулинуудта орожо, hуралсалаа үргэлжэлүүлээ. Тэдэнэй олонхидынь хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болоод, түрэл колхоздоо бусажа ерэхэ юм. Харин 21-нь уялгата сэрэгэй албанда мордонхой. 1971-75 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй ёhoop, 241 хүбүүд, басагадта дүүрэн дунда эрдэм олгохо зэргэтэйбдн. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ арга боломжо бидэндэ дүүрэн бии. Багшанарай кадр, материальна баазаар хүсэд хангагданхайбди. Колхознай бидэндэ сэгнэшэгүй ехэ туhаламжа үзүүлдэг. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, hургуули дүүргэгшэд— тэдэнэй үхибүүд, ажал хэрэгыень үргэлжэлүүлхэ халаан шуу.

Ш. ЭРДЫНЕЕВ,
hургуулиин директор.

КОММУНИСТНУУД ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Багшанарaймнай коллективэй ...хадынь шахуу коммунистнууд. ...гойнгоо зэргээр бэшэ, ха...н эдэбхи үүсхэл ехэтэй, дай...лхы зоригжолтой байдагаараа ...ртийна организацинууд хүсэ...й, хүндэтэй байдаг шуу. Баг... бүхэнэй үзэл бодолой та...ар, политическэ бэлэдхэл ехэ...й байхын тулада партийна ор...низаци гол анхаралаа хандуул...г. Марксизм-ленинизмын гүн ...ээгы, сэсэн мэргэн hургаалые ...далангүй, политическэ hайн ...адхэлгүйгөөр багша бүхэн ...үбүүдые мүнөөнэй эрилтэдэ ...рюусамаар hургажа, хүмүү...үлжэ шадахагүй ха юм. ...шар иимэhээ багшанарнай эр... hургууляа, мэргэжэлээ, по...тическэ бэлэдхэлээ саг үргэл... дээшэлүүлжэ байдаг. Дүр... нүхэднай ажалhаа hамшан...гөөр институтда hурана.

Партийна организациимнай ...гэдэ марксизм-ленинизмын ...лософи шудалалгын теорети...скэ семинар дүрбэдэхи жэлээ ...лжэ байдаг. Тэрэниие бии ...рөө хүтэлбэрилнэб. Тус семи...рта багшанарнай булта хабаа...даг. hаяхан түгэсхэлэй хэшээ...й үнгэргэгдэхэдэ, семинарай... үзэhэн материалаа гүнзэгы...өр шудалаа гэжэ харагдаа. ...агшанар эндэ олоhон полити...скэ бэлэдхэлээ өөhэдынгөө ...шээлнүүдтэ хэрэглэдэг. Баг...-коммунистнар Ц. Е. Жамба..., А. Н. Мосорова, Е. И. Ма...кина, Б. Д. Дашанамжилов, ... Ц. Цыренов болон бусад ...рксизм-ленинизмын философи... гүнзэгыгөөр шудалдаг, ...ралсалаа научна коммуниз...ын үндэhөөр үнгэргэхые эрмэл...дэг. hургуулиин директор ... Э. Эрдынеев комсомолшуу...й «Кругозор» гэжэ нэрэтэй ...литкружогые хүтэлбэрилнэ.

Багша бүхэн агитатор, про...гандистаар ажалладаг. Тиимэ... тосхонойнгоо ажалшадай ...нда ниитэ-ойлгуувламжын ехэ...н хүдэлмэри ябуулдаг. Элдэб ...судалаар лекци, элидхэл ун...дааг, хөөрэлдөөнүүдые үнгэр...дэг. Жэшээнь, hуралсалай та...е даагша Б. Ц. Цыренов, ...изкультурын багша Г. Н. Ма...чкин гэгшэд хэдэн жэл удаа...ар пропагандистаар хүдэлнэ. ...дэнэр аймагай «Знание» бүл...мэй гэшүүд юм. Тиихэдэ ...СССР-эй Географическа бүлгэ...ой бодото гэшүүн, түүхын ...агша Ц. Е. Жамбалов колхо...ойнгоо, Түгнын буряадуудай ...оёл болбосоролой хүгжэлтэ ту...ай түүхэ бэшэжэ байнхай. Тэ...энь тусгаар ном боложо гара...аар хараалагдана.

Эдэ үдэрнүүдтэ багшанарай ...оллектив, hурагшаднай бул...адаа КПСС-эй XXIV съездын ...үхэтэ шиидхэбэринүүдые шудалжа байнад. Тиихэдээ hуралсал-хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэриие эрид hайжаруулха, ургажа ябаа залуу үетэниие дунда эрдэмтэй болгохо, Эхэ орондоо, Коммунис партидаа үнэн сэхэ, ажалда дуратайгаар, марксизм-ленинизмын мүхэшэгүй сэсэн мэргэн hургаалаар зэбсэгжүүлэн хүмүүжүүлхэ гэhэн партиин съездын хараалhан шиидхэбэриие бодотоор бэелүүлхэ нэгэл үг зорилготойгоор ажаллажа байнад. Нэгэ хэдэн үдэрhөө ахалагша классуудаймнай hурагшад гүрэнэй шалгалта барижа эхилхэнь. Тиимэhээ энэ хүдэлмэриие үндэр дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхын тула партийна организаци hургуулиин дирекцитэй бодото хэмжээ ябуулга хараалаа.

hара бүри партийна нээмэл суглаан үнгэргэгдэжэ, hуралсал-хүмүүжүүлгын асуудалнууд, коммунистнуудай тоосоонууд зүбшэн хэлсэгдэдэг. hаяхан залуушуулай өөртөө дуратай мэргэжэл шэлэн олохо асуудал партийна суглаан дээрээ хаража үзөөбди. Энэ асуудалаар hургуулиин директор Ш. Э. Эрдынеев элидхэл хэhэн байна. Суглаанда хабаадаhан багшанар өөhэд өөhэдынгөө предмедээр ябуулагдадаг ажал тухай хөөрэжэ үгөө, hанамжануудаа хэлээ hэн.

Харгааhатын, Галтайн, Нарhатын эхин hургуулинууд манай филиал юм. Тиимэhээ тэндэхи багшанарай мэргэжэлээ, политическэ бэлэдхэлээ дээшэлүүлгэдэ бидэнэр ехэхэн туhаламжа үзүүлдэгбди. hарадаа нэгэ удаа ошожо, ажалыень шалгадаг, туhаламжа үзүүлдэгбди. Мүн тэдэнэр манда ерэжэ, методическа нэгэдэлдэ хабаададаг. hургуулиимнай багшанарай, hурагшадай болон пионернүүдэй организацинуудта 105 комсомол, 146 пионер тоологдодог. Тэдэнэй хүдэлмэриие партийна организаци хүтэлбэрилдэг. Класс бүхэнэй комсомолой организацинууд КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн мүрысөөндэ оролсон, социалис уялгануудые абанхай. Бүхэсоюзна комсомолой суглаан hаяхан үнгэргэгдэжэ, съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар комсомолшуудай урдахи зорилго гэhэн асуудал зүбшэн хэлсээд, урда тээнь абаhан социалис уялгаа шэнэлээ. Тиигэжэ мүнөө жэлдэ колхоздоо 16 мянган хонидой нооhо хайшалха, 5000 центнер үбhэ, 500 центнер набшаhата тэжээл бэлдхэхэ, мүн бусадшье хүдэлмэри бэелүүлхэ гэжэ шиидээ.

Д. ЦЫДЕНОВ,
түүхын багша, партийна организациин секретарь.

„Арадай гэгээрэл ба социалис соёл культурын саашанхи али бүхы хүгжэлшэ хангаха. hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шэнэдхэн hайжаруулха. Багшанарые бэлдэхэ хүдэлмэриин шанар, мэргэжэлэйнь хэмжээе дээшэлүүлхэ. Залуушуулай дура хүсэл, арадай ажахыда мэргэжэл hайнтай кадрнуудай хэр зэргэ хэрэгтэйе харада абалсан, hурагшадай ямар мэргэжэл шэлэхэ хэрэгтэ туhалха хүдэлмэреэ шангадхаха“.

(КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдhээ).

ГОРОДОЙ ТҮХЭЛТЭЙ БОЛОХО

Колхознай табан тосхониие нэгэдүүлhэн, жэлдээ дунда зэргээр 1700 мянга гаран түхэригэй олзо доход оруулдаг, олон hалбаритай томохон ажахы юм. Артелиимнай эзэлжэ байhан газар дээрэ хүдөөгэй хоёр сомоной Совет, нөөсэлгын кассатай хэлхээ холбооной хоёр отделени, худалдаа наймаанай, соёл-гэгээрэлэй, медицинын олохон эмхи зургаанууд hуурижанхай. Тэдэнэр булта даа уураар дулаасуулагдадаг байратай. Айл бүхэндэ шахуу сэнхир экран ялардаг, хоёрдохи айл бүхэн мотоцикл, холодильник, хубсаhа угаадаг машинатай. Хэдэн хонишодтой хүнгэн автомобильнуудтай болонхой. Нөөсэлгын классада колхозникуудай 200 мянга гаран түхэриг хадагалагдажа байдаг. Эдэ баримтанууд юу гэршэлнаб гэхэдэ, артелиимнай гэшүүдэй баян дэлгэр ажаhуудалтай байhаниие элеэр харуулна бшуу.

Гүрэндэ таряа, мал ажалай эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдаха наймадахи табан жэлэй даабаринууд болзорhоо урид дүүргэгдээ, ниитын малай ашаг шэмэ нилээд дээшэлээ. Колхозникууднай hарадаа дунда зэргээр 130 түхэриг, хонишод 150 түхэриг салин хүлhэ абадаг. Жэлдээ 60—70 колхозник түлөөhэгүйгөөр оронойнгоо элдэб курортнуудта амардаг болонхой. Тиихэдэ үндэр наhатай болоhон 370 колхозник пенси абадаг. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй ёhoop, колхозник бүхэнэй эгээн бага пенси 30 түхэригтэ хүрэхэнь.

Ажахын экономикын жэл бүри ургаха тума үйлэдбэриин болон культурна ажаhуудалай барилганууд олоор баригдана. hүүлэй арбан жэлэй туршада культурна ажаhуудалай барилгада колхознай 1 миллион 864 мянган түхэриг гаргашалаа. Тиигэжэ тосхон бүхэндэ типовой клуб, библиотекэ, медицинскэ пункт, хэдэн hургуулинууд болон бусад барилганууд бодхоогдожо, ашаглалгада үгтөө. Иимэ ехэ барилга ажахы өөрынгөө хүсөөр, мүнгэн зөөри, материалаар баряа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. 42 хүнhөө бүридэhэн барилгашадай тусхай бригада жэлэй дүрбэн сагта ажалладаг. Гэрэнииe дүршэл ехэтэй Георгий Борисович Мальцев хэдэн жэл удаагаар хүтэлбэрилнэ. Бригадынхид үбэлдөө барилгын модо, шулуу болон бусад материалнуудые өөhэдөө бэлдэдэг. Тиигээд хабар дулаан боложо эхилэмсээр, түсэбөөр хараалагдаhан барилгаяа барижа ородог.

Тосхоной тэг дунда баригдаhан эгээн үндэр, эгээн hайхан байшан ургажа ябаа залуушуулда үгтэхэ зэргэтэй: колхозоймнай гэшүүд hүүлэй хоёр жэлэй туршада hурагшадтаа гэжэ 320 hууритай, хоёр дабхар шулуун байшан барижа, ашаглалгада тушаагаа. hуралсалай шэнэ жэлhээ hурагшаднай шэнэ байшандаа орожо, кабинетнэ системээр заалгаха юм. Тэндэнь актова, спортивна залнууд, буфет, столово, сценэ, элдэб янзын кружогуудай таhалганууд байха юм. 84 таhалга, 100 гаран сонхотой. Кабинедүүд шэнэ түхэлэй прибор, түхеэрэлгэ, харуулан ойлгууламжын хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангагданхай.

Колхозойнгоо түб Хушуун-Үзүүр тосхониие городой түхэлтэй болгохо талаар генеральна түсэб табигдаад, мүнөө бэелүүлэгдэжэ захалаа. 1980 он хүрэтэр дунда hургуулимнай 5 гектар газар эзэлхэ юм. Тэндэнь мастерской, стадион, клуб, сэсэрлиг, үйлэдбэриин туршалга хэхэ участок, интернат гэхэ мэтэ байха юм. Мүн 500 hууритай колхозой соёлой байшан, тус тустаа 24 айлай hууха гурбан дабхар дүрбэн гэр шулуугаар бодхоогдохо. Тобшохоноор хэлэхэдэ, эдэ хүдэлмэри хоёр табан жэлэй туршада бэелүүлэгдэхээр хараалагданхай. Шэнэ табан жэлэй туршада колхознай культурна ажаhуудалай барилгада 1 миллион түхэриг гаргашалхаар хараалданхай.

Хэдэн жэлэй үнгэрөөд байхада, Хушуун-Үзүүр тосхон городой түхэлтэй болоод байха юм.

Ц. СЕМЕНОВ,
«Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ.

Буряадай АССР-эй hургуулиин габьяата багша Балду Дашанамжилович Дашанамжилов 30-дахи жэлээ физикэ заана. hургуулиин физикын кабинедэй лабораторидо «Школьник» гэжэ киноаппаратура, электронно осциллограф болон бусад олон орёо оньhон түхеэрэлгэнүүд бии юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Д. Дашанамжилов 9-дэхи «б» класста хэшээл үнгэргэнэ.

hургуулиин комсомолой организаци 105 хүнhөө бүридэнэ. Энэ комсомолой комитедые 9-дэхи «а» классай hурагша Сэсэгма Эрдынеева шадамар бэрхээр хүтэлбэрилнэ. hаяхан бүхэсоюзна комсомолой суглаан боложо, КПСС-эй XXIV съездын дүнгүүд ба комсомолой организациин бэелүүлхэ зорилгонууд гэhэн асуудал зүбшэгдөө. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: суглаанай үедэ.

hуралсалай энэ жэлhээ эхилжэ, ахалагша классайхид механизаторай мэргэжэл шудална. Колхоз hургуулида МТЗ-50, ДТ-75 түхэлэй тракторнуудые бэлэглээ. Колхозой механигаар олон жэлдэ хүдэлhэн Ж. Д. Дугаржаповай хүтэлбэри доро 9—10-хи классай hурагшад үбэлдөө трактор, машина болон хүдөө ажахын зэр зэмсэгүүдэй материальна частиие шудалжа дүүргээд, дулаан боломсоор дүршэл гарана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажалай багша Ж. Д. Дугаржапов 9-дэхи «б» классай hурагшад Баяр Эрдынеев, Володя Абидуев, Түмэн Мижытов гэгшэдтэй ажалай хэшээл үнгэргэжэ байна.

Б. ЖАМБАЛОВАЙ фото.

КЛАСС БҮХЭН МҮРЫСЭДЭГ

Хүмүүжүүлгын зорилгонуудые hургуули имагтал хэшээлнүүдтээ бэелүүлжэ шадахагүй гэжэ бултанда мэдээжэ. Тиимэhээ классhаа гадуур үнгэргэгдэдэг хүдэлмэри hуралсал- хүмүүжүүлгын хэрэгые үргэлжэлүүлнэ бшуу. hургуулидамнай хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэри комсомолой, пионернүүдэй организацинуудаар, классай 11 хүтэлбэрилэгшэд, интернадай хүмүүжүүлэгшэдэй хүтэлбэри доро ябуулагдадаг. hургуулиhаа гадуур үнгэргэгдэдэг хүдэлмэри олон янзын. Бултыень эндэ тоолоhоной хэрэггүй гэжэ hананаб. Классууд хоорондын мүрысөөн, КВН, хөөрэлдөөн, хамтаараа уншалга, ленинскэ үдэрнүүдые үнгэргэлгэ, элдэб темээр үгэ буляалдаан, аяншалга, спортоор hорилго гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулганууд ёho заншал болонхой. hурагшад бултадаа шахуу элдэб янзын кружогой, клубай, секцинүүдэй хүдэлмэридэ хабаададаг. Классhаа гадуур ябуулагдадаг бүхы хүдэлмэри нэгэ шэглэлтэйгээр, Эхэ орондоо, Коммунис партидаа үнэн сэхэ байхаар, эрдэм ухаанай туйлалта шудалха, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхы зорилготойгоор ябуулагдадаг. Би партийна организациин, hургуулиин дирекциин даабаряар энэ хүдэлмэри хүтэлбэрилдэгби. Харюусалгатай энэ ажалые би гансааран ябуулдаг бэшэб, харин бүхы багшанар, комсомол, пионернүүдэй организацинууд хэдэг гээшэ.

Классhаа гадуур хүдэлмэри ябуулхадаа, hурагшадые Ленинэй захяа заабарида үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлхэ, КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ абаhан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ зорилго.

Класс бүхэнэй комсомолой организацинууд социалис уялгатай, пионернүүдэй дружинанууд ажалай паспорттай юм. Тэдэнэр съездын хүндэлэлдэ абаhан уялганууд тухайгаа тусхай дэбтэртэ бэшэдэг, тэрэнэй дүүргэлтын хойноhоо нарин хиналта хэдэг. Класс бүхэн хонишодой бригадые, отарые шефтээ абанхай. Үбэлэй hарануудта hурагшад хонишодто айлшалжа, hонирхолтой наада, зүжэг харуулдаг, харуулан ойлгууламжын материал бэлдэдэг, түл абалгадань туhалдаг. Тиигэжэ тэдэнэр ажалда дүршэнэ, аха нүхэдэйнгээ ёhотойл халаан болохоор бэеэ бэлдэнэд. Олонхи hурагшаднай таряашад, малшадай үхибүүд hэн тула, хүдөөгэй ажал хүдэлмэриин амта hайн мэдэхэ, тэрээндэ дуратайгаар хүмүүжэдэг юм. hургуулинуудай уран hайханай аймагай харалгада манайхид хоёрдохи hуури эзэлжэ, ВЛКСМ-эй райкомой, аймагай арадай гэгээрэлэй Хүндэлэлэй грамотада хүртөө, радиолоор шагнагдаа.

Партиин XXIV съездын хүдэлмэрилжэ байха үдэрнүүдтэ hурагшаднай бултадаа ленинскэ шалгалта баряа. «Агууехэ үүсхэл», «Залуушуулай союзэй зорилгонууд», «Юу хэхэб» гэхэ мэтэ В. И. Ленинэй зохёолнуудые шудалаа. Ленинэй зохёолнуудые гүнзэгыгөөр шудалха мүрысөөндэ 8-дахи «а», 9-дэхи «б» классуудай комсомолшууд эрхим мэдэрэлтэй байhанаа харуулаа.

hургуулидамнай предметнэ 11 кружок, спортивна 8 секци ажалладаг. Физкультурын багша Г. Н. Маточкинай хүтэлбэри доро милициин эдир ханинар гэhэн дружина олохон жэлэй туршада эдэбхитэйгээр ажалладаг. Тэдэнэр hургуули болон тосхонойнгоо дунда ниитын ёho гурим эбдэгшэдтэй, хулиган ааша гаргагшадтай, архиин hогтуугаар харгын аюул гаргагшадтай эрид тэмсэдэг. hүүлэй үедэ эндэмнай хулиган ааша гаргаха, харгын усал хэхэ ушар болоногүй. Энээндэ hурагшадай ехэхэн габьяа байха. Тиихэдэ 12 hурагшадhаа бүридэhэн лекторнуудэй бүлгэм бии. Тэрэниие би өөрөө хүтэлбэрилнэб. Ахалагша классай hурагшад өөhэдөө элдэб асуудалаар лекци бэлдээд, малшад, эхин классайхидта уншадаг. Энэнь хэшээлдээ үзэhэн материалаа бүри гүнзэгыгөөр ойлгожо абалгада, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулжа hургана, хүмүүжүүлнэ бшуу.

Номоо hайнаар үзэхэ, классhаа гадуурхи, ниитын, hургуулиин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадахын түлөө класс бүхэн хоорондоо мүрысэдэг. Тус мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараhан классайхид декабристнуудай газарнуудаар аяншалгада зундаа гараха юм. Тиихэдэ пионернүүдэймнай дружина Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда мэргэн буудагша байhаараа орон соогоо суурхаhан, Ленинэй ордендо хүртэhэн, фронт дээрэ эрэлхэг зоригтойгоор унаhан нютагай хүбүүн Ц-Д. Доржиевай нэрэ зүүжэ ябадаг. Пионернүүднай аймаг соогоо дэлгэрhэн мүрысөөндэ түрүүлжэ гараад, Байгал далайн эрьеын гоё hайхан газарнуудаар аяншалха эрхэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байнад.

Г. ЦЫБИКОВА,
хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрхилэгшэ, ород хэлэ, литературын багша, КПСС-эй гэшүүн.

Энэ хуудаhа манай корреспондент Б. ЖАМБАЛОВ бэлдэбэ

Георгий Дашабылов

Гансаардаһан галуун

Туужаһаа хэһэг

Түрүүшын зүлгын һаяхан хүхэржэ ядан байхада, галуудай зэлэ татан ниидэжэ ерэхые хаража үзөө гүт? Газар дээхэнүүр ган-гун гэһэн хүгжэмтэ абяанай гунигтайгаар зэдэлхые дуулахадаа, үбгэд, хүгшэд дороһоо һанаа алдажа:

— Бурха-аан даа! Барһан галуудай ерэбэ ха юм. Хабарнайшье бууба даа. Үнөөхи хүбүүднай хэзээш бусаха юмааб? — гэлдэн һуудаг бэлэй.

Хүхэ тэнгэреэр хушууран ниидэһэн галуудые харахадаа, налгай тэнюун саг ерэжэ, зүлгэ ногоон хүхэржэ, хүхы шубуун донгодожо, үнеэн һү орохонь гэжэ бидэ үхибүүд баярладагбди. Хүсэтэ далинуудаа һэбин һэбин, холын хойтэ зүгые зориһон эдэ шубуудай зэлэ татахада, ямаршьеб хүхюун мэдэрэл зосоошни түрэжэ, хани нүхэдөө, дулаахан хабарай мэндые асарһан хүнүүдые угтаһан мэтээр газаа гарахаш!

Галуудай дали дээрэ ниидэн ерэһэн зулгыхан саг. Хабар! Хабар! Шугы бургааһанай мүнгэн гүлгэдэй задаржа ядаһаар байтар, жаргэмэл жэргэжэ, хүдөө талада хүхюутэй сэнгүү болошодог лэ! Эгээл хамаг юумэнэй һалбарха, бадарха хаһада сэдьхэлдэ хүнгэн, һэргэлэн, түбшэн байдаг шуу. Хүлеэлгын тэмдэгэй зөөлэхэн нэгэ хүсэндэ абтажа, одоол һайхан үе эрьебэ, энэл хабартаа дайншье дүүрэхэ бэзэ гээд хүн бүхэн һанадаг, этигэдэг болоо һэн хаш. Хуушан хагда ногооe шэнэ зүлгын дууһан хушажа хүхэршэхэдэ, ургамал, ногоон, сэсэг бүхэн шэнэ наһаяа наһалжа, сэгээн уняар соо хүлгэн, хүхин һуудаг. Нигээд лэ шэнээр ерэдэг, дахинаа бусадаггүй хабарнуудай ондо ондоо байдагые, тэдэнэй юу асардагые хүн амитан һайн мэдэнэл даа.

...Тээ үдэшэлэн Сагаан Жалгада нэбшэгэр олон галууд һуушаба. Тэдэниие харажархиһан Ринчинэй агнуурини «хорхой» хүдэлшэбэ даа. Полевой станай гэртэ ороно, гарана. Дугдан ахайн хуушан дробовик бууе эрихэ гэһэн аад, халажа ядапа хэбэртэй. Тэрэ үбгэниинь уһан тошыло намда эрьюулүүлжэ, һүхэеэ хурсадажа сүлөөгүй.

Ринчинэй һанаа үнөөе би таажа байнаб.

«Түргэн ерээд, бууень эрихээ яанаб? Ринчиндэл адли томо һаа, би үни хада бууень абаад, галуунда ошохо һэм» — гэжэ дососгоо эбжэгэнэн, тошылоёо бүри түргэн эрьюулжэл, эрьюулжэл байнаб.

Ринчин одоошье зүрхэлбэ. Дугдан ахай юу арсаха, хармалха һэм! Өөрөө ангууша хүн ха юм. Тэрэнэй үлэ мэдэг дохихотой хамта Ринчин зурагад гээд, полевой станай гэр руу орошобо. Нэжэгэнэсэ гүйгөөд гарахадаа, намда һүхирнэ.

— Галдан, хорёо сооһоо хоёр сар гаргыш!..

...Сагаан жалгын адагһаа эхилээд, хахалагдаһан, борнойлогдоһон хара торюун газарые Ринчин бидэ хоёр маханабди. Туужа ябаһан хоёр сарнай урагшаа ябажашье үгэнэгүй. Шииганалдаад, газар унхидаад, хажуу тээшээ шархаана.

Ринчинээ харахадамни, ехэл халуудашанхай. Гансал һанаа үнөөндэ унашаһан хүн ябана. Буугаа дүмүүхэн адханхай.

Арай шамай гэжэ, сарнуудайнгаа һүүлые мушхахаһаа наагуур болон, галуудай һуулан дободо дүтэлбэ хэбэртэйбди. Наранпье тонгойнхой. Үлзытэ хадын орой дээрэ тогтошоод, үдэшын сэнхир уняар соогуур хоёр ангуушадые гайханграар харана хаш даа. Тойроод хон жэн. Бүхы дэлхэй, хада ууланууд, ой модон, талаар алхалһан бахананууд — бултадаа амияа таташоод, Ринчин бидэ хоёрые шэртэшоод байһан шэнги. Хаанашьеб, Бургаастайн паана тракторай дуун таршаганана.

Галууд харагдаба. Тарянай газар дээгүүр ябаһан шубуудые абаһаар хараадхихада, һүрэг хонидой тараад бэлшэдэгынь һанагдаадхина. Нэгэл галуун толгойгоо дээрэ үргэнхэй, иишэ тиишээ хараашалжа, хүдэлэнгүй һууна.

— Харана гүш? Тэрэ, тэрэ... Харуулшаниинь, — гэжэ Ринчин аалихан дуугарна.

— Тэрэниие унагаажархиит, — гэнэб.

Буугай һомоной хүрэхэ газарта ошобобди. Харуулшан галуунай хүзүүн ута боложол байна. Юу хээ тухайлба хаш. Бэшэниинь һанаа амарнууд. Яаралгүйхэн, ялхир-ялхир алхалалдажа, шорой сооһоо юушьеб тоншоно. Зариманиинь залхуурангяар далияа арбагануулаад абана.

— Буудыт энэнээ! — гэжэ би эбдүүсэнэб.

— Бү дуугар! Аалияар! Үшөө дүтэлэе, — гэжэ Ринчин улам саашаа, туужа ябаһан сарайнгаа сами руу томо нюдаргаараа ёбороод абаба. Нимгэн газартаа сохюулһан мал залд гэжэ, хажуу тээшээ даб гэбэ.

Ухаа тооһон үрхиршэбэ. Бууршье нэершэбэ.

Юунэйшье болоһые ойлгоогүй, унтаһанаа һэриһэн шэнгеэр нюдэеэ ехээр нээжэ харахадамни, галуудай һууһан добо дээгүүр нэгэ юумэн борсогоносо гүйжэ ябана. Һүрэг шубуудшье мэгдүүгээр гааг-гааг гэлдэһээр, баруун хойшоо ниидэн холодоно.

Ринчин дохолжо ябаад, тэрэ гүйгөөшэ амитаниие намнана. Миниишье амин дээрэ гаража, һээб гэсэ харайн гэхэдээ, үшөө гартаа барижа байһан жолоодоо татуулан, толгой гоороо шорой руу гударшабаб. Бодоходомни, хоёр сарнайшье яаралгүйхэн гэшхүүлэн, полевой стан тээшэ һубарилдажа ябаба.

Ринчинэй һүхирхэ гээшэнь:

— Гүйгыш, гүйгыш! Амадаад ерэ!

Хухархай далияа шэрэһэн галуун оройдоошье хүсэгдэнэгүй. Хоёр тээһээ хашуулхадаашье, гэнтэ булгаалаад, нэгэ мэдэн гэхэдэ, холо ябашанхай, гүйжэл мэдэнэ.

Би амидашабаб. Хахалһан газар соогуур гүйхэдэ хэсүү даа! Ябаган гуталайм түриигээр шорой орошоод, баруун хүлни пүүд хүндэ болошобо. Ринчимни нэгэ шангаар уйгарлажа ерээд, тохиножо байгаад, буугаа һомолбо.

Утаан бурьяшаба. Галууншье хабтайшаба янзатай. Дээрэнь гүйжэ ерэхэдэм, тэрэм гэнтэ урдаһаам һүрэжэ, хүшуугаа тас-тас гүүлэбэ. Би айһандаа гэдэргээ сухарижа, гараараа хии агаар һабардан арбаганабаб. Шубуун бэедээ дүтэ хүргүүлхээр бэшэ. Хушууһнаань шуһахан дуһална. Тиигээшье һаа, ойротожо ерэһэн Ринчинэй урдаһаа элүүр далияа хуумагад гүүлэжэ, хүзүүгээ ута болгон һунаагаадхина.

Ринчин зуг татаба:

— Харыш, харыш? Орожо байна ха юм!

Хүбүүн буугай хүрзөөр сохихо һанаатай. Теэд шархатаһан шубуун байжа үгэнэгүй. Булгаална. Хонхосог соо ороод, далияа хумяад, бэе зэһээд, ангар-ангар гэжэ хэбтэнэ.

Галууе хайрлашабаб. Иланга хушууһнаань дуһаһан шуһа харахадаа, зосоом заригад гэжэ, Ринчиниие шарайшалбаб. Тэрэмнишье даа шубуунтай наадаһан мэтэ, тойроод гүйнэ, үдьхэлнэ.

Һүүдэрни ута боложо, Үлзытэ хадын саагуур наранпье хоргодошобо. Жэргэмэлэйшье дуун таһалдашаба. Тойроод байһан байгаали хооһон мэтэ болошобо.

...Полевой станай газаа хүнүүд һаарагашалдана. Үдэшын оролго болоо. Һүни газар хахалхаяа түхеэрээшэд сайлана хаш.

— Ангуушаднай олзотой бусаба ха юм, — гэжэ Дугдан ахай бидэниие хүхюунээр угтаба.

Минии үргэлжэ ябаһан галууе хүзүүнһээнь абаад:

— Харалши! Томохониинь дайралдаа, — гэнэ.

Хүнүүд тойроно. Тииһээр байтар, Ханда эжы гэжэ нэрэтэй, үргэ амаараа Хэжэнгын түхэреэн соо хүниие урдаа оруулаагүй юм гэлсүүлһэн хүгшэн үлгэнэн ерэбэ:

— Байзагтыл даа! Юун базаар болооб?

Ринчинэй бариад байһан галуу харамсаараа, хянсагад гэбэ:

— Аа, туһаарай буу һүрөө һэн... Таанад ябаабты! Яаһан бузар золигууд гээшэбта? Дайдада сэнгэжэ ябаһан амитаниие алаха... Таанадта ямар хоро хэбэб? Далайн эрьс ошожо, дальбараагаа дэгжээжэ, халуун оронoo бусаха барһаниие буудабат... Энээнэй мяха эдижэ, хоног хоол хэхэ бэшэ аад...

Ринчин сагаагаараа Ханда эжыһээ залхууржа, галуугаа арбагад гэтэр оодон тэргэ дээрэ хаяжархёод, полевой станай гэр руу орошобо. Би юундэшьеб байрадаал байшабаб. Хүниие хуха нуга хэлэхэдээ бэрхэ энэ хүгшэнэй жүмэгэр уралтай аман сооһоо ямаршьеб аймшагтай ехэ гал дүлэнэй соробхилшоёо байһан мэтээр намда үзэгдэбэ. Али би галуу алалсаһан хүн хадаа өөрынгөө гэмые мэдэһэн шэнги зогсошоо хүн гүб?

— Орхил даа! Залхуутай, — гэжэ Дугдан ахай зандаба. Хүгшэнэйшье гансата урбагад гэжэ, уһа багатайгаар бусалһан тогоон мэтээр шаршаганашаба:

— Энэ ши наһаараа ан гүрөөл хюдаад, өөдэлһэн, баяжаһан юумэншини үгы агша. Зүнтэгэй һуури табиха болошоһон аад, амитаниие алаха һанаатай, хүхэ түмэрөө үргэлөөд ябагшаш!

— Зай! зай! Буянтай, бурхантай шинии ябаад, тиигэштэрээ жаргашоод, тоһо, торгондо умбаһан, хульбэрһыеш харагшагүйб.

— Иигэхэл даа. Маас, мангаргүй! Бурхан, буянгүй! — гэжэ байгаад, хүгшэн үбгэжөөл тээшэ хургаяа ёдогонуулба.

Эдэ хоёрой хоорондо ёһотойл хэрүүл эхилшэбэ.

— Тиимэ нүгэлшөөдэг юм һаа, юундэ мяха эдигшэбши? Һаажа эдиһэн, олон жэлдэ хоолойеш тэжээһэн үнеэгээ алуулаад, мяхыень убайгүй эдидэг бэшэ гүш?

— Өөртөөл адляар һанаа гүш? Маани мэгзэм уншажа, мяхыень эдеэ хүн аабзаб.

Наһатай хоёрой иигэжэ хэрэлдэн, бурхантай буянгүй тухайгаа тоосожо байхада, ондоо хүнүүд юун гэжэ хэлэхэ һэм даа. Абяагүй зогсобод. Заримашуул эдэ хоёрые наада барижа, энеэлдэдшье абана.

Намда энеэдэтэй байбагүй. Нэгэ һанаандаа Дугдан ахайе үмөөрнэб, нүгөө һанаандаа — алагдаһан галууешье хайрлаһан шэнгиб. Ханда эжын жоржогор ама руу хаража, уйлаганахаяа һанаад, шэшэрһэн уралыень гайханаб. Дугдан ахайе харахадам, гааһаа гаргаад, оодон тэргын мөөрдэ тоншосогоод, тамхи удхажа, эрхы хургаараа һайса дараһанайнгаа һүүлээр хэтэ сахюураа абана. Шарайень харахадам, номгон даруу, хүнтэй хэрэлдэһэн, арсалдаһанай тэмдэг оройдоошье үгы.

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

УРАН ЗУРААШАДАЙ АМЖАЛТА

В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан бүхэсоюзна выставкэдэ горитой амжалта туйлаһанай түлөө Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша-шудхалаашан Сосор Санжиевич Санжиев РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дипломоор шагнагдаһан байна.

РСФСР-эй Культурын министерствын болон РСФСР-эй Уран зураашадай холбооной даалгабаряар Уран зураашадай Буряадай отделениин правлениин түрүүлэгшэ Г. Е. Павлов дипломыень һаяхан С. С. Санжиевта барюулба.

***

России Федерациин автономито республиканууддай выставкэдэ хабаадалсахаяа Буряадай уран зураашад Г. Васильев, А. Бритова, М. Шестакова, А. Казанский, П. Намсараев гэгшэд Москва хото мордонхой. Тус бүлэгые Г. Е. Павлов толгойлно.

М. ЭРДЫНЕЕВ,
республиканска арадай творчествын байшангай хүдэлмэрилэгшэ.

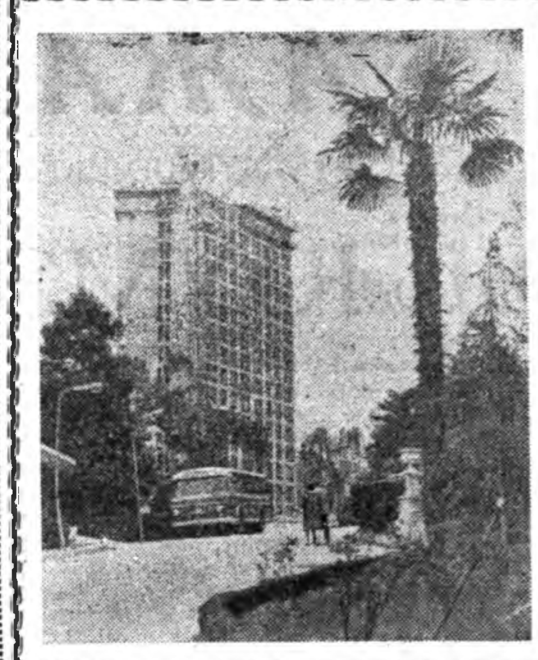

Узбегэй ССР-эй ажалшадта зорюулагдаһан «Узбекистан» гэжэ санатори Сочиин нэгэ гоё һайхан газарта бодхогдожо байнхай. Санатори 400 хүнэй һууритай амарагшадта эгээн лэ ш... тай байхаар бариг... даха юм. Тэрэнэй ... дабхар унтал... корпус баригдаж... дүүргэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Узбекистан» санаториин унталгын корпусой юрэн... түхэл.

ТАСС-ай фотохронико.

Хилын саанаһаа

БЕРЛИНДЭ ЗАЛУУШУУЛАЙ МИТИНГ БОЛОБО

БЕРЛИН. (ТАСС). Немецкэ сүлөөтэ залуушуулай союзай (ССНМ) IX съезд эндэ болоод дүүрээ. Тэрэнэй хүндэлэлдэ зорюулагдажа, залуушуулай ехэ митинг ГДР-эй ниислэлдэ майн 30-да болоо. СЕПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер, республикын бусад хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад, ССНМ-эй Центральна Соведэй гэшүүд, съездын хүдэлмэридэ хабаадалсаһан хариин олон тоото айлшад митинг дээрэ байлсаа.

СНМ-эй Союзай Центральна Соведэй нэгэдэхи секретарь Г. Ян, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников тобшо үгэнүүдые хэлээ. ГДР-эй залуушуулай ажабайдалда союзай IX съездын ехэ үүргэ дүүргэхэ байһые тэдэнэр тэмдэглээ, социализм саашадань байгуулгада, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлахыень республикын залуу үетэндэ хүсөө.

Митингын түгэсхэлдэ хүгжэмшэ залуушуулай ехэ парад боложо, тэдэнэр революционно, залуушуулай дуунуудые, маршнуудые гүйсэдхөө.

Бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһада

ОТТАВА. (ТАСС). Советскэ Союзда Канадын премьер-министр Пьер Эллиот Трюдо гэгшын аяншалгын дүнгүүдые канадынхид гүнзэгы ехээр һаналаа ханан угтаа.

Трюдын аяншалга хоёр ороной арадуудай үгэеэ бүри һайнаар ойлголсолгодо, бэе бэедээ этигэлсэлгэдэ, Канада СССР хоёрой хоорондо хүршэ һайн харилсаа бэхижүүлгэдэ, али алиндаа ашатай туһатай харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ горитойгоор туһалха гэжэ этигэжэ байһанаа хэблэл элирхэйлэн мэдүүлнэ. Канадын томо газетэнүүд бологшо «Глоб эндэ мейл», «Оттава джорнэл», «Оттава ситизен» хадаа «Аяншалга бэе бэедээ этигэлсэхэ эрхэ байдал бии болгоо», «Советскэ Союзтай хэлсээн Канадын бэеэ даанхай байдалые бэхижүүлхэ» гээд гаршагуудтаа бэшэһэн байна.

«Зүбшэлнүүд тухай протоколдо Трюдо Москвада гар табяа. Тус протокол канадско-советскэ харилсаануудые һайжаруулгада туһатай байхаһаа гадна, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай хэрэгтэ ашатай туһатай гээд «Оттава джорнэл» заана.

— Бидэнэр демокрадууд болонобди гэжэ гэршэлхын тулада таанад дайн байлдаае вьетнам гү, али американ шэнжэтэй болгохо ябадалай али нэгыень шэлэхэ ёһотойт.

«Дейли уорлд» гэжэ американ газетэһээ энэ зураг абтаа.

ТАСС-ай фотохронико.

Зэрлиг муухай бомбодолго болюулха

Лаосой газар дайдые США-гай авиациин зэрлиг муухайгаар бомбодожо байһые буруушааһан мэдүүлгэ Урда Вьетнамай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министерство хэбэ.

Американ авиаци аяар долоон жэлэй турша соо Лаосые үдэр һүнигүй бомбодожо, амгалан тайбан һуужа байгаа хото, хүдөө нютагуудыень һандаргадаг, нилээд ехэ дайда дээгүүрнь хорото бодос сүршэдэг байна гэжэ Урда Вьетнамай Республикын МИД-эй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Лаос тушаа 1962 оной Женевскэ хэлсээ нарин нягтаар Холбоото Штадуудай сахихыень, Лаосто эсэргүү дайгаа, Лаосой хэрэгтэ хамааралсаха ябадалаа болюулхые, хамагай түрүүн Лаосой газар дайда бомбодохо ябадалаа бүхыдэнь болюулхые Урда Вьетнамай Республикын арад зон, правительство эрижэ байна гээд мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

(ТАСС).

ҮХИБҮҮД ТУХАЙ ОРОЛДОЛГО

БЕРЛИН. (ТАСС). Үхибүүдые хамгаалха уласхоорондын үдэр июниин 1-дэ Берлиндэ эдир залуушуулай болон золтой хубитай үхибүүдэй һайндэр болгон тэмдэглэгдээ. Энэ үдэр республикын городууд болон тосхонуудта ГДР-эй эдир эрхэтэд уран һайханай талаар шадабаринуудаа харуулаа, спортивна мүрысөөнүүдые үнгэргөө, наада зугаа ба факельна жагсаалнуудые эмхидхээ. Социалис патриотизмын ба пролетарска интернационализмын үзэл сурталаар ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлхэ түшаа СЕПГ-гэй Центральна Комитет болон правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргадаг, ГДР-эй конституци үхибүүд болон эхэнүүдые хамгаалха ябадал, бүхы граждaнинуудай эрдэмдэ һураха эрхые хангадаг байна. Уялгата дунда һуралсаа... лиин ёһоор хараалагданхай.

ГДР-тэ гэгээрэлэй гаргашануу[д] гүрэнэй бюджедһээ нилээд ехэ м... зөөри жэл бүхэндэ һомологдодог. ... ерэхэ тудам шэнэ һургуулину[уд], яслинуудай, хүүгэдэй саадуудай, ... буудай, пионернүүдэй байшангуу[д], спортивна талмайнуудай, хүүг[эдэй] театрнууд болон бусадай тоо олон ... ложол байдаг. Республикын эгээ[л] һайхан газар нютагуудта эмхидх[э]һэн пионернүүдэй лагерьнуудта, ... ралтын байшангуудта хоёр мил[ли]... үлүүтэй үхибүүд жэл бүх[эндэ] амарна. Эхын болон үхибүүнэй бэ... элүүрые хамгаалха эмнэлгэ һэргы... гын зургаанууд орон дотор ол... байгуулагданхай.

Конституциин проект зохёогдобо

КАИР. (ТАСС). Араб гурбан гүрэнэй — ОАР, Ливи ба Сириин федерациин конституциин проект зохёохо комитедэй заседани ОАР-ай вице-президент Хусейн Аш-Шафиин хүтэлбэрээр боложо, конституциин проект зохёожо дүүргээ.

МЕН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, проект гурбан бүлэгһөө бүридэнэ. Нэгэдэхи бүлэг сооно федераци, мүн тэрэниие байгуулгын зорилго тодорхойлогдонхой. Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулгын хойшолонгуудые усадхахын түлөө Арабуудай нэгэдэл болон федерациин гэшүүн оронуудай арадуудай байдал һайжаруулхын тулада экономическа нэгэдэл хангахын түлөө тэмсэлдэ араб оронуудай арга боломжонуудые нэгэдүүлхэ гээшэ федерациин зорилго болоно.

Федерациин элдэб эмхинүүдэй үүргэ тухай хоёрдохи бүлэг сооно хэлэгдэнэ. Тэдэнэр хамгаалалгын, национальна аюулгүй байдалай, экономикын, гэгээрэлэй, соёлой болон науч[на] шэнжэлэлгын асуудалнуудые ши[йдхэ]хэхэ ёһотой юм.

Конституциин проектын ёһоор ф[е]дерациин дээдэ ехэ гүйсэдхэхы з... гынь президентнүүдэй совет, ху... гаргалгынь — Национальна сугл[аан]... сүүдэйнь — конституционно с... болохо байна.

Арабуудай ниитэ нэгэдэлэй ... хубинь болохо ёһотой федераци... хо гурим һүүлшын бүлэг соо то[дор]хойлогдоһон байна.

Ливанай премьер-министрэй мэдүүл[гэ]

КАИР. (ТАСС). Хани барисаан... рилсаа холбоон тухай «ОАР ба С[ССР] хоёрой хоорондо» баталагдаһан ... вор өөрынгөө газарые сүлөөлхы... лөө тэмсэлдэнь Арабуудай Нэгэд... Республикые дэмжэхэ политика С[о]ветскэ Союзай бэелүүлдэг бай... лаблан гэршэлжэ үгэнэ. Арабуу[д]... материальна политическэ талаар ... жэдэг Советскэ Союзай хубилаш... хараа бодолые, СССР-эй нэгэшье ... хамаар сухаридаггүй хараа бод... ень бидэнэр үндэрөөр сэгнэнэбди, гээд ОАР-та аяншалжа ошоод бай... Ливанай премьер-министр Саиб ... лам МЕН агентствын корреспонд[ен]тэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Араб нютагуудтахи байдалтай ... нилсаха зорилгоор американ гүр[эн]... секретарь У. Роржерс Дүтын З[үүн] зүгэй оронуудаар аяншалһан бай... Энэ аяншалгын ямар нэгэн дүн... тухай Холбоото Штадууд мүнөө х... тэр тусхайтаар мэдээгүй байһаар ... тэрэ хэлээ. Гэбэшье Израильтай С[ША]-гай харилсаан хубилаа гэжэ һана... бэрхэтэй, гэжэ премьер-министр ... солон тэмдэглээ.

Ехэ хохидолдо оруулба

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай баруун районуудта ябуулга хэдэг арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд апрелиин турша соо дайсанай 12 мянга гаран солдат ба офицерые, тэрэ тоодо США-гай ба туһамаршадайнь сэрэгүүдэй 2 мянга шахуу алба хэгшэдые усадхаа, шархатуулаа, плендэ абаа гээд Освобождение гэжэ хэблэлэй агентство мэдүүлнэ.

Энэ үе соо сүлөөрэлгын хүсэнүүд дайсанай 105 вертолёт буудажа унагаагаа, 700 сэрэгэй машина, тэдэ тоодо 150 танк болон бронетранспортёр усадхаа, мүн 30 сэрэгэй болон транспортна суднанууд уһанда шэнгээгдээ, галдагдаа тэрэшэлэн олон буу зэбсэг буляажа абтаһан байна.

Харата ябуулга үргэлжэлүүлэгдэһээр

ГАВАНА. ТАСС-ай корреспондент Ю. Романцов иигэжэ дамжуулна:

Американ засагаархидай хуули бусаар барижа абаһан Кубын 8 загаһашад США-гай мэдэлэй уһа руу ороо гэһэн гэмнэлгые буруушааһан байна. Американ радиостанцинуудай мэдээсэһэнэй ёһоор, гэм зэмэгүй байһан тухайгаа тэдэнэр мүрдэлгын үедэ нэгэн адляар мэдүүлээ.

Загаһашад — 15-һаа 24 хүрэтэр наһатай эдир залуу хүбүүд — мүнөө Ки-Уэст городой түрмэдэ һууҗа байна. Тэдэниие сүүдлэлгэ июниин 7... болохоор хараалагданхай. Кубын ... гаһашадай олзоборилго хэхэ хэр... США-гай засагаархид һаад ушар... на. Суднануудай капитануудай ра... гоор Гаванада мэдээсэһэнэй ёһ... Кубын флотили дээгүүр американ ... молёдууд харата зорилгоор ниид... зангаараа. США-гай сэрэгэй ка[тер]нууд суднануудта аюултайгаар дү... жэ ерэнэ.

Загаһашадые барилга Кубада ... бүүрхэл гаргахал ёһоороо гарг... Американ засагаархидай ябуу[лга] «Шэнэ ээрхэг түримхэй ябуу[лга]» гэжэ «Хувентуд ревельдэ» гэжэ [га]зетэ нэрлэһэн байха юм. Гава[на]порт дээрэ ехэ митинг болоо.

ЗОНДО ХАРША ЗЭБСЭГ

ЛОНДОН. (ТАСС). Хойто Ирландида «гүримгүй ябадал» даран зайсуулхын тулада Англиин зэбсэгтэ хүсэнүүд удахагүй шэнэ түхэлэй буу зэбсэг абахань. Хэблэлэй мэдээсэлнүүдэй ёһоор, пластическа тусхай зүйлнүүдһээ бүридүүлэгдэһэн һомоор буудадаг бууе Англиин мэргэжэлтэд туршан үзэжэ байнхай. Энэ һомон ниидэжэ ябаха үедөө эрьелдэжэ, табаг шэнги түхэл маягтай болоод, үхэлтэ бэшэшье һаа, харин угаа шангаар дайража, наһа гүйсэһэн эрэ хүнүүдые унаса сохижо, гэмтээжэ шадаха.

Үгытэй ядуу, хүдэлмэригүй ябадалда эсэргүүсэн, юрын демократическа эрхын түлөө тэмсэлээ болюулхыень Хойто Ирландиин хүн зониие иимэ аргаар болюулхые һэдэнэ.

„Маринер-9“ табигдаба

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Марс тэ... «Маринер-9» гэжэ замбуулинай ст[ан]циие Холбоото Штадууд майн 30-... һүни табяа. Станци планетые ш[энжэ]лхэ зорилготой юм. «Маринер...» гэжэ станциие табилгын майн 8... урагшагүйдэһэнэй һүүлээр, энэ ... билга мүнөө хэгдэбэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ажалай журам нягтаар сахиха» гэһэн түрүү бэшэг. «Шэнэ табан жэлэй дорюун алхам» гэһэн гаршаг доро информацинууд. Һунгалтада зорюулагдаһан материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Селекционернүүд» гэһэн Т. Башкуевай репортаж. Республикын арадай хиналтын комитедтэ. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдгэ — үдэр бүриин анхарал» гэһэн Л. Байбородинагай статья. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Спортын һонин», гэжэ ниитэ гаршаг доро информацинууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

18.55 — шэнэ һонин. 19.15 — «Факел» гэжэ залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 20.00 — «Хорин жэлэй үнгэрһэн хойно» гэжэ телеспектакль. 21.30 — уласхоорондын конкурсын лауреат Е. Нестеренкын концерт. 22.15 — телевизионно уран һайханай фильм. 23.05 — «Хододоо наран байг лэ» гэжэ концерт. 24.00 — концерт. 00.30 — СССР Голланди хоёрой футболистнуудай суглуулагдамал командануудай мүрысөөн.

ЭМ ДОМТО УРГАМАЛНУУДЫЕ ТҮҮГЫТ!

Эм домдо ородог ургамалнуудые түүжэ, хатааха гээшэ баһал гурим, дүримтэй юм. Зарим хүнүүд энэ дүримые наринаар сахидаггүй гү, али мэдэдэггүй байна. Тиимэһээ эдэ ургамалнуудые түүжэ, аптекэдэ тушааха дуратайшуулда зүбшэл болгон нэгэ хэдэн жэшээнүүдые харуулха хүсэлэнтэйб.

Алирһанай набшаһан. Энэ жэмэстэ ургамал нарһан тужа ой соо хаа хаанагүй ургадаг. Эртэ хабар саһанай хайламсаар гү, али намартаа сентябриин һүүл багаар алирһанай набшаһа түүжэ суглуулха хэрэгтэй. Газаа, агаар элбэгтэй газарта хатааха шухала. Алирһанай набшаһан һайса хатаагдаһан, гутажа муудаагүй ногоон зандаа байха зэргэтэй.

Хуһанай гүлгэн. Эфирнэ тоһон, дабирхай, «С» гэжэ витамин, саахар гэхэ мэтэ бодосууд хуһанай гүлгэндэ ехэ элбэг байдаг. Тиимэһээ энэ модоной гүлгэн зарим эмдэ оролсодог. Хуһанай үшөө набшаһалаагүй байхада, һаял гүлгэлжэ эхилэмсээрнь, тэрэниие суглуулжа абахада болоно. Энэ үедэ гүлгэн дабирхайлиг, хоншуухан үнэртэй байдаг. Гүлгөөр элбэг эшэнүүдыень отолжо абаад, боолто болгон, баглаа баглаагаар уяха хэрэгтэй. Агаараар элбэг, һалхи һүргижэ байха газарта боолтонуудаа хатааха хэрэгтэй. Энээнэйнгээ һүүлээр сохёод, набша намааһаань һайса сэбэрлэхэ шухала.

Нохойн хоншоорой урэ. Энэ ургамалай жэмэсые заатагүй хюруугай унахын урда тээ август — сентябрь һарануудта түүжэ абаха хэрэгтэй. Түүжэ абамсаараа нимгэнээр тараажа, нарагүй газарта хатааха ёһотой юм.

Долоогонын урэ. Энэ ургамалай жэмэсые эртэ намар түүжэ абахада һайн байдаг. Гэмтэһэн жэмэсыень нимгэхэнээр тараагаад, һалхитай һэрюун газарта хатааха шухала.

Л. ГЕРАСКИНА,
республикын аптекоуправлениин хүдэлмэрилэгшэ.

ФУТБОЛ

ШҮҮГЭЭ ҺАА ГҮ

Манай «Сэлэнгэ» команда өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэһэн һүүлшынгээ хоёр нааданда шүүгээ һаа, эрхимлэжэ ябаһан командануудай нэгэн — Эрхүүгэй футболистнуудай урда орожо шадаха байгаа. Сэхын хэлэхэдэ, хоёр командые шүүһэн байгаа һаа, дүн хамтадаа 16 очкотой, сохижо оруулһан хэдэн үлүү бүмбэгэтэй болоод байха бэлэй. Зүгөөр тиигэжэ шадаагүйнь халагламаар байна. Мүнөө «Сэлэнгэ» мүрысөөнэй таблицада табадахи һуури эзэлэнхэй, Алас-Дурна зүгэй командануудтай ээлжээтэ наадануудаа үнгэргэхөөр аян замдаа мордобо. Түрүүшынгээ наада «Сэлэнгэ» Владивостогой «Луч» командатай июниин 3-да үнгэргэхэ болоно. Удаадахи наадануудаа июниин 7-до Южно-Сахалинай «Сахалин», июниин 11-дэ Хабаровскын СКА, июниин 15-да Петропавловск-Камчатскын «Вулкан» командануудтай үнгэргэхэ байна.

Манай зонын футболистнуудай дунда майн 28-да үнгэргэгдэһэн наадан иимэ тоотойгоор дүүрэһэн байна:

СКА (Хабаровск) — «Луч» (Владивосток) 3:1, «Амур» (Благовещенск) — «Трактор» (Павлодар) — 1:1, СКА (Шэтэ) — «Динамо» (Целиноград) — 1:0, «Сэлэнгэ» (Улаан-Үдэ) — «Спартак» (Семипалатинск) — 1:1, «Старт» (Ангарск) — «Восток» (Усть-Каменогорск) — 1:0, «Аэрофлот» (Эрхүү) — «Томлес» (Томск) — 0:0, «Автомобилист» (Красноярск) — «Дзержинец» (Новосибирск) — 3:0, «Металлург» (Новокузнецк) — «Зауралец» (Курган) — 2:0, «Динамо» (Барнаул) — «Иртыш» (Омск) — 1:2.

Үнгэргэгдөөд байһан нааданда алишье командын футболистнууд шүүжэ гарахал гэһэн зорилго урдаа табиһан байха юм. Эндэ гансал гурбан командын футболистнууд тэнсэһэн, зургааниинь шүүжэ тараһан байна бшуу. Харин урда тээнь арбан дүрбэн командын футболистнууд тэнсээ бэлэй.

Эндэ наймадахи наадaнай дүнгөөр мүрысөөнэй таблица зохёогдожо, танай анхаралда тунхаглагдаба.

Команданууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ	Очко
1. «Томлес» Томск	8	5	3	0	11—3+8	18
2. «Аэрофлот» Эрхүү	7	5	1	1	10—4+6	16
3. «Автомобилист» Кр-ск.	7	4	1	2	15—8+7	13
4. «Дзержинец» Н-Сибирь	8	4	1	3	9—9±0	13
5. «Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	8	3	3	2	9—7+2	12
6. «Амур» Благовещенск	8	3	3	2	7—6+1	12
7. «Спартак» Семипалат.	8	3	3	2	7—6+1	12
8. «Луч» Владивосток	7	3	3	1	7—6+1	12
9. «Восток» Усть-Кам.	8	3	2	3	6—4+2	11
10. СКА Шэтэ	8	3	2	3	7—5+2	11
11. «Динамо» Целиноград	8	3	2	3	6—6±0	11
12. «Старт» Ангарск	8	3	2	3	3—4—1	11
13. «Иртыш» Омск	8	3	2	3	5—8—3	11
14. «Сахалин» Юж.-Сах.	7	2	2	3	6—8—2	8
15. «Металлург» Новокуз.	7	2	2	3	6—8—2	8
16. «Зауралец» Курган	8	1	4	3	7—8—1	7
17. СКА Хабаровск	7	1	4	2	6—9—3	7
18. «Трактор» Павлодар	8	1	2	5	5—8—3	5
19. «Динамо» Барнаул	7	1	2	4	7—12—5	5
20. «Вулкан» П-Камчатск.	7	0	2	5	2—12—10	2

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 63-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52 зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-03481. Заказ № 969.